

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Actuele vraagstukken in verband met Art. 31, lid 4, wisselwet

1. In verband met art. 31, lid. 4, heeft de *rechtbank van koophandel* te Kortrijk enkele vonnissen geveld, die voor de oplossing van verscheidene vraagstukken als «leading cases» te bestempelen zijn. Wat het rechtskarakter van art. 31, lid 4 betreft, zijn *twee vonnissen van 6 oktober 1956* te vermelden, waar de rechtbank vaststelt dat de regel van art. 31, lid 4 ten gronde een regel van materieel recht uitmaakt, gegoten in de vorm van een wettelijk onwederlegbaar vermoeden.

In een recent *vonnis van 7 mei 1960* werd door dezelfde rechtbank de zeer interessante rechtsvraag van de toelaatbaarheid van de gedingbeslissende eed tegen het vermoeden van art. 31, lid 4, gesteld, waarbij de grondslag tot oplossing werd gesuggereerd. In deze zaak vroeg eiseres door de rechtbank te worden gemachtigd de aanvullende eed af te leggen, waarbij zij zich steunde op art. 1352, lid 2.

Vanzelfsprekend wees de rechtbank er ten eerste op «dat art. 1352 B.W. niet naar de aanvullende, maar naar de gedingsbeslissende eed verwijst, die ter zake enkel aan verweerders kan opgedragen worden.»

In de volgende paragrafen worden echter de kiemen tot mogelijke oplossing gegeven.

Ook deze vereiste echter een verder uitdiepen en preciseren van karakter en inhoud van art. 31, lid 4.

Tenslotte kan men zich de vraag stellen of de handtekening voor aval, niet aanduidend voor wie het is gegeven, aangewend kan worden als begin van schriftelijk bewijs in een geding gesteund op de onderliggende verbintenis van borgtocht.

De oplossing van deze vraag hangt eveneens af van het karakter en de betekenis van de bepaling door art. 31, lid 4 gesteld. Samenhangend met deze problemen is ook de vraag of excepties, geput uit de onderliggende verbintenis van borgtocht, opgeworpen kunnen worden in de vordering gesteund op art. 31, lid 4, waarvoor zich weer een grondig onderzoek van deze regel opdringt.

2. De behandeling van de hier gestelde problemen — en de uiteenzetting van de oplossing — verloopt als volgt :

In een eerste deel wordt het karakter en de inhoud van art. 31, lid 4 onderzocht, waarbij in de eerste plaats de stand van rechtsleer en rechtspraak wordt geschilderd. Hieruit blijkt dat meer en meer de opvat-

ting veld wint dat art. 31, lid 4 een regel van materieel recht bevat, ingekleed in een onwederlegbaar rechtsvermoeden.

Ten einde deze constructie uit te zuiveren wordt dan theoretisch onderzocht hoe vermoeden en materieel recht tot elkaar staan. Hierbij zal de rechtsvergelijking belangrijke diensten bewijzen. Tenslotte wordt technisch-juridisch karakter en inhoud van art. 31, lid 4 uitgewerkt.

In een tweede deel van dit artikel worden de gevolgtrekkingen genomen voor de oplossing van de bovengestelde problemen.

Op de rechtsvergelijking wordt zoveel mogelijk beroep gedaan.

3. Vooraf valt nochtans op te merken dat noch in het *Nederlandse* noch in het *Duitse* wisselrecht vraagstukken zijn gerezen omtrent de te bespreken punten in verband met art. 31, lid 4. Deze middelen werden ogenschijnlijk niet opgeworpen omdat het vermoeden van meetaf als onwederlegbaar werd gesteld, en de wisselbrief «handelsgeld» en minder «kredietinstrument» is, wat in België wel het geval is.

(*Scheltéma-Wiarda*, Wissel- en chèquerecht, 1950. *Zevenbergen*, Leerboek van het Nederlandse recht der order en toonderpapieren, 1951, nrs. 236, 239, 241. Het *Engelse* recht kent het aval niet bij deze naam. *Scheltéma* (op. cit. p. 314) laat hierbij opmerken dat soortgelijke resultaten worden bereikt in verband met de bepaling van sut. 56 B, of E.A.: «Where a person signs a bill otherwise than as drawer or acceptor, he thereby incurs the liabilities of an indorser to a holder in due course»).

I. Het rechtskarakter van art. 31, 4

Toestand in Belgisch-Frans recht.

§ 1. A. Rechtspraak.

4. De vraag of bewijs tegen de regel gesteld in art. 31, 4 toegelaten is, werd door het Hof van Cassatie nog steeds niet opgelost. Intussen blijft in de rechtspraak de strijd van meningen voortduren waarbij echter de stelling, die elk tegenbewijs uitsluit, de bovenhand heeft.

Ten voordele van de andere oplossing is te vermelden het *arrest van het Hof van Beroep te Brussel* van 12 april 1958 (Pas. 1959 1, 68) dat, in een traditionele argumentatie, besluit tot het wederlegbaar karakter van het vermoeden in art. 31, 4 neergelegd.

5. De *heersende stelling* is echter dat dit artikel een *onwederlegbaar vermoeden* inhoudt, waarbij meer en meer wordt vastgesteld dat dit vermoeden slechts de *wets-inkleding is van een regel van materieel recht*.

Voor de eerste maal in de Belgische rechtspraak werden deze beginselen aangegeven door de vonnissen van de *rechterbank van Koophandel te Kortrijk*, op 6-10-1956.

In een *eerste vonnis* luidt de motivering als volgt: «A. que la loi dit (art. 31 in fine): l'aval doit indiquer... à défaut il est réputé donné pour le tireur;

A. que cette obligation est de par la loi une *formalité substantielle* dont le manquement est sanctionné d'une manière précise; (eigen cursivering)

que le tireur, qui exigeait l'aval, a méconnu cette obligation et doit subir la sanction prévue;

qu'il n'a qu'à s'en prendre à lui-même s'il n'a pas respecté la loi qu'il doit connaître».

In de *hettweede vonnis* gaat de ontleding reeds heel wat verder :

«O. dat de algemene strekking van de eenvormige wet in de richting gaat van een verscherpt *formalisme*;

O. dat het woord «moet» in de richting wijst van een *substantiële formaliteit*, die de nietigheid van de borgtocht zou medeslepen, had niet de wetgever zelf een andere sanctie bepaald; (eigen cursivering)

O. dat blijkens art. 1352 B.W. geen tegenbewijs toegelaten is wanneer de wet, op grond van het vermoeden, zekere handelingen nietig verklaart, of de rechtsvordering ontzegt, tenzij de wet het tegenbewijs heeft vrijgelaten;

O. dat het ontzeggen van de rechtsingang en de nietigverklaring, voorzien door art. 1352 B.W. niet letterlijk moet opgevat worden, vermits er gevallen van onwederlegbaar wettelijk vermoeden bestaan, waar de wet de aard van de rechtshandeling miskent en ze zeer dikwijls tegen het inzicht van de partijen vervormt (zie art. 918 B.W.).

O. dat de wet hier de wisselborgtocht niet nietig verklaart, maar ze eveneens, *soms tegen het inzicht van de partijen* een bepaald karakter geeft; (eigen cursivering);

dat de wet tenslotte aan de trekker, die de naleving van de wettelijke formaliteit verzuimd heeft, de rechtsvordering jegens de wisselborgtocht ontzegt;

dat «de rechtsingang weigeren» niet betekent dat men geen vordering voor de rechterbank kan instellen, maar wel dat de verweerder een middel voor onontvankelijkheid kan opwerpen, waardoor de rechter de vordering afwijst, zonder de grond van de eis te onderzoeken (vb. kracht van het rechterlijk gewijsde, de verjaring, het bezit van roerend goed, de vrijwillige afgifte van de originele onderhandse titel door de schuldeiser aan de schuldenaar);

O. dat hier dus de voorwaarden van art. 1352, 2e lid vervuld zijn om tot een onwederlegbaar vermoeden te besluiten;

O. dat de wetgever betwistingen heeft willen voorkomen en van de aanwijzing een vormvereiste heeft gemaakt op straffe van *wettelijke aanwijzing van de beneficiaris van de borgtochtgever*;» (eigen cursivering);

Men stelt dus vast dat deze vonnissen, hoewel zij in het kader van het wettelijk vermoeden blijven rede-

neren, er toch reeds op wijzen dat de wetgever in art. 31, 4 een *vormvereiste* en een regel van materieel recht heeft gesteld waarvan het wettelijk onwederlegbaar vermoeden slechts de technische inkleding is.

6. Sindsdien bekrachtigde het *Hof van Beroep te Gent* deze stelling (Gent, 12 juli 1957, Pas. 1958, 11, 192) zonder het vraagstuk evenwel verder uit te diepen.

In een arrest van 11 dec. 1958 van het *Hof van Beroep te Luik* (Pas. 1959, 11, 61) wordt het onderscheid tussen de materiële rechtsregel van artikel 31, lid 4, en de technische inkleding ervan zeer helder en onduidelijk gesteld.

«A. qu'en effet l'indication de celui pour qui l'aval est donné est une obligation (arg. du mot «doit») faite par la loi au donneur d'aval et que la présomption établie en cas d'omission de cette obligation constitue non une simple règle de preuve, mais un procédé technique par lequel le législateur a voulu assurer le respect de l'obligation qu'il édicte; qu'en pareil cas, la preuve contraire n'est pas permise, celle-ci étant exclue *a priori* pas l'injonction légale (Gény, Science et technique en droit positif, C. III, nrs. 237 à 239);

In een arrest van 6 mei 1959 nam het *Hof van Beroep te Brussel* dezelfde argumentatie over :

«A. que cette indication est une obligation imposée par la loi au donneur d'aval;

A. que lorsque le législateur précise qu'à son défaut, l'aval est réputé donné pour le tireur, il déduit inéluctablement la conséquence de l'omission de l'obligation qu'il édicte en matière telle qu'il exclut *a priori* la preuve contraire»;

7. De *Fransse rechtspraak* — meer bepaald van het Hof van Cassatie — verkondigt dezelfde stelling, in de befaamde arresten van 23 januari 1956, waarbij raadsheer Lescot verslaggever was (D. H. 1956, 304; J.C.P. 1956, II, 9166. Rev. Trim. dr. comm. 1956, 281);

Het grondargument is ook hier dat de term «moet» in de regel van art. 31, 4, die juist hierdoor een vormvereiste stelt, onontbeerlijk tot de geldigheid van de verbintenis een regel van materieel recht uitmaakt.

Een arrest van het *Hof van Grenoble* van 30 oct. 1957 besluit dat: «l'art 130 pose, non pas une règle de preuve, mais une *règle de fond* sanctionnant l'omission d'une formalité légale!» (D.H. 57. 704).

Het *Fransse Hof van Cassatie* bepaalde bij arrest van 18 nov. 1957 (D.H. 15-1-1958, J. p. 29) dat art. 31, 4 «ne formule pas une règle de preuve».

B. — De Rechtsleer

8. De rechtsleer houdt over het algemeen voor dat men bij art. 31, 4 voor een onwederlegbaar wettelijk vermoeden staat. (Fredericq, T. X, nr. 30 en nr. 123 — *Ch. del Marmol*, L'évolution doctrinale dans le droit de la lettre de change, (Revue de la Banque 1954, p. 562).

Een zeker gedeelte van de rechtsleer houdt het echter nog bij het wederlegbaar karakter van het vermoeden.

(R. Abrahams «L'aval de la lettre de change». Revue de la Banque 1958, p. 387 — J. Henry, note sous comm. Liège, 17 mars 1958, Jur. Liège, 1957-1958, p. 227. S. Fredericq «Art. 31 van de eenvormige wet op de wisselbrieven, R.W. 1958-1959, col. 569).

Op de argumenten die langs beide zijden worden voorgebracht is het wel overbodig in dit artikel terug te komen. Het is alleen de bedoeling hier te formule-

ren tot op welke hoogte de hier bijgetreden rechtsleer de regel van art. 31, 4 heeft uitgewerkt en uitgezuiverd.

9. In een studie *«L'aval de la lettre de change sans indication du débiteur garanti»* (Rec. Dalloz 1957, p. 109) ontwikkelt *Goré* de stelling dat art. 31, 4, niet zozeer een wettelijk vermoeden doch een *regel van materieel recht* inhoudt. Hierbij sluit hij aan bij de stelling van het Franse Hof van Cassatie — boven vermeld — die hij verder expliciteert en in een theoretisch schema vastlegt.

Zijn redenering is de volgende :

De wettelijke vermoedens, genomen in eigenlijke en technische zin, hebben slechts de rol tot bewijs te dienen. Het zijn beschikkingen die er uitsluitend op gericht zijn een vraag van bewijs op te lossen; zij verlichten en verplaatsen de bewijslast ten voordele van een der partijen terzake. Men mag deze niet verwarren met de regels van materieel recht, waarbij het vermoeden uitsluitend als contractueel en constructief element fungeert onder de motieven die de regelen hebben bepaald. In werkelijkheid zijn de regelen zelf wettelijke bepalingen die een waarde hebben op zichzelf. Dat is nu het geval bij art. 31, 4. De wetgever komt hier tussen wat de grond van het recht zelf betreft. Het vraagstuk van het tegenbewijs stelt zich niet daar het vermoeden in de bepaling van de wetgever opgenomen wordt als verrechtvaardiging.

Goré wijst er verder op dat in bepaalde buitenlandse redacties van de eenvormige wet zoals de Duitse «gilt für den Aussteller» en de Italiaanse «si intende dato ter il traente» wél duidelijk wordt aangetoond dat zich hier geen vraagstuk van bewijs stelt.

De *motivering* van deze grondregel wordt door *Goré* gezien vooreerst in de noodzaak van *veilige en snelle verhandeling* van de wisselbrief en vooral in het *formele karakter* van het wisselrecht. (Hij drukt dit kernachtig uit als volgt : «Le droit cambiaire est un droit littéral. Le titre doit se suffire à lui-même; il doit contenir, à la fois, la totalité et la limite des engagements de celui qui y appose sa signature». *Goré*, p. 107 W - Vg 1. *Ripert*, *Traité élem. dr. comm. as.* 1811).

10. In de *Belgische* rechtsleer is deze redenering nog niet in zoverre ontwikkeld. Het grondargument, te vinden in de term «moet» van art. 31, 4 *Wisselwet*, wordt echter reeds aangegeven door *Fredericq*, T. X, nr. 123;

Ook *Van Rijn* schijnt zich bij deze stelling te hebben aangesloten.

(*Van Rijn*, T. II, nr 1549, p. 447 noot 1);

§ 2. — *De techniek van de vermoedens en bepalingen van materieel recht.*

A — MATERIEEL recht en FORMEEL recht

11. Het leitmotief van deze studie is steeds opnieuw het beklemtonen van het karakter van art. 31, lid 4 als *regel van materieel recht*, tegenover de opvatting, die dit artikel beschouwt als een regel van *bewijsrecht* en dus van *formele aard*.

Vooraf dient echter nader te worden bepaald wat te verstaan is onder een regel van *materieel recht* en een rechtsregel van *formele aard*.

Er moet vooreerst een onderscheid worden gemaakt tussen :

a — Het geheel van personen-, zaken- en verbin-

tenissenrecht enerzijds en het burgerlijk procesrecht anderzijds,

b — Het *materieel* element in het recht, dat handelt over de *inhoud* van het recht, en het *formeel* element, dat handelt over de *vormen* van het recht. Met het vorige onderscheid heeft deze tegenstelling alleen de naam gemeen, en men vindt deze in alle onderdelen van het privaats en publiek recht, dus ook in het procesrecht.

Als hier gesproken wordt van materieel en formeel recht, dan wordt steeds het *onderscheid onder a* bedoeld.

(*Anema*, *Van Bewijs*, p. 18, doet terecht opmerken dat deze benaming eerder *artificieel* is, daar «deze indeling met het criterium van inhoud en vorm zeker niets heeft uit te staan, maar berust op het criterium van de *verschillende aard der gestelde rechtsbetrekkingen*. Het personen- en vermogensrecht regelt de bevoegdheden en plichten van de private personen in de normale toestand; het procesrecht regelt hun bevoegdheden en plichten in litigieuze toestand.)

12. De *materiële rechtsregel* nu, die in personen- en vermogensrecht de bevoegdheden en plichten van private personen regelt, kan ofwel *dwingend* ofwel *aanvullend* zijn.

In het laatste geval gaat de wetgever van de gedachte uit, dat de private personen zelf hun verhouding kunnen regelen naar goeddunken, doch hij geeft subsidiair aan wat bij gebreke daarvan zal gelden. (vgl. *Scholten*: *Algemeen Deel*, p. 26 en v.)

Zo is er gemeenschap van goederen, behalve wanneer de echtgenoten een andere regeling hebben getroffen.

—De *formele rechtsregel* is een regel, behorende tot het *procesrecht*, waar het *bewijsrecht* is ondergebracht.

(*Anema*, loc. cit.)

Een regel, die dus de bewijslast verplaatst, zij het door de techniek van de vermoedens, is een regel van *formeel recht*, omdat er in zover deze regel slechts een *bewijsrechtelijke functie* vervult.

Waar de wetgever echter, zoals in art. 312 B.W., bepaalt dat «pater is est, quem nuptiae demonstrant», daar vervult deze regel geen enkele processuele functie, doch is in wezen een regel van *materieel-rechtelijke aard*.

Deze verhouding tussen de techniek van de vermoedens en de bepalingen van materieel recht wordt nu verder onderzocht en bepaald.

B — DE WETTELIJKE VERMOEDENS en BEPALINGEN VAN MATERIEEL RECHT

13. Traditioneel wordt in het recht het onderscheid gemaakt tussen *feitelijke* vermoedens en *wettelijke* of *rechtsvermoedens*, die dan op hun beurt weer worden onderscheiden in *wederlegbare* en *onwederlegbare* rechtsvermoedens.

(*De Page*, T. III, nr. 924-925 — *Anema*, *Van Bewijs*, p. 286 en vv.)

Hier wordt het onderzoek van meetaf beperkt in verband met de vraag welke de verhouding is van deze wetsconstructies tot de gewone bepalingen van materieel recht.

I — Bij de *feitelijke* vermoedens beslist de rechter naar eigen inzicht of het mogelijk is — en in hoeverre — een feit te bewijzen door het bewijs te leveren van een ander feit.

Bij de *rechtsvermoedens* nu maakt de wet zelf de redenering en stelt dat een feit bewezen is indien het bewijs van een ander feit is geleverd.

Het *wederlegbaar* rechtsvermoeden onderscheidt zich nu van de feitelijke vermoedens alleen door dit verband, dat de wet legt tussen twee feiten, met als enig gevolg dat het de eiser kan volstaan met feit b te stellen waaruit het bewijs van feit a voortvloeit. Er is dus slechts een *verplaatsing van de bewijslast* en tegenbewijs is altijd toegelaten.

(De Page, loc. cit. — Anema, loc. cit. — Dabin, La technique de l'élaboration du droit positif, 1935, p. 235 en v.)

Zo bepaalt art. 1283 B.W. dat het de eiser kan volstaan de overhandiging van de grosse te bewijzen, waaruit tot tegenbewijs de bevrijding van de schuld blijkt.

14. Anema (op. cit. p. 288) doet terecht opmerken dat naast de — niet zeer talrijke — echte wederlegbare rechtsvermoedens *twee groepen van wetsbepalingen* staat, waarin slechts schijnbaar door de vorm, *waarin de bepaling* is gekleed, van een dergelijk rechtsvermoeden sprake is.

a — De eerste groep bepalingen zijn ook van *bewijsrechtelijke* aard, maar de wet komt tot *bewijsvergemakkelijking*, niet door gemakkelijker feiten te laten bewijzen, maar door *voorlopige opheffing van bewijs*. De wet vervangt dan niet feit a als te bewijzen feit door b, maar spreekt een onderstelling van waarheid voor feit a uit behoudens tegenbewijs.

Men heeft hier dus te doen met *uitzonderende bepalingen over de bewijslast* die alleen zijn ingekleed in de vorm van wettelijke vermoedens.

Zo zegt art. 666 B.W. dat de gracht tussen twee erven gemeen is behalve wanneer er een titel of aanduiding is van het tegendeel.

(Andere dergelijke bepalingen zijn in het Belgische B.W. de artt. 653, 666, 670, 673, 1994 en in het Nederlandse B.W. 681, 698, 706 en 710 en 1840 B.W.)

15. — De tweede groep bepalingen verwijdt zich nog meer van de eigenlijke wederlegbare rechtsvermoedens daar men hier voor *gewone bepalingen van materieel recht* staat, die niet tot het bewijsrecht behoren, maar door de wet in de vorm van rechtsvermoedens zijn gegoten.

Zo art. 2268 B.W. dat zegt dat de goede trouw steeds wordt vermoed en de kwade trouw moet worden bewezen.

Een dergelijke bepaling verandert niets aan de regelen van de bewijslast, noch stelt iets, wat anders in zake bewijslast niet zo zou zijn.

(Zie ook in het Belgische B.W. de art. 1122, 1499, 1532, 720, 1187, 1160, 1235, 1587. — In het Nederlandse recht de gelijkaardige bepalingen: art. 627, 589 en 2000 en 1354. Eveneens volgens Anema (op. cit. p. 289) de artt. 220, slot, 604,1, 605,1, 878, 937, 1383, 1387, 1395, 1499).

2 — Eindelijk heeft men de *onwederlegbare* rechtsvermoedens.

16. In het Nederlandse recht wordt zeer terecht voorgehouden dat deze met werkelijke vermoedens nooit iets anders gemeen hebben dan de vorm waarin de wet door haar woordenkeus — «worden gerekend, verondersteld, geacht, vermoed» — haar bepalingen inkleedt.

In werkelijkheid zijn het *eenvoudige bepalingen van materieel recht*, waarbij dan, anders dan de voorgaande groep van wederlegbare rechtsvermoedens, geen tegenbewijs openstaat, doch die in wezen dezelfde zijn.

Aldus is de bepaling van art. 918 B.W. waarbij de wet op onwederlegbare wijze vermoedt dat de verkoop onder voorbehoud van vruchtgebruik aan een der er-

ven in rechte lijn een schenking is, alleen de technische inkleeding van de materiële rechtsregel die zegt dat een dergelijke rechtshandeling altijd een schenking is.

(Andere voorbeelden zijn in het Belgische B.W. de artikelen: 1100, 550, 911, 1044, 1045, 1178, 1184, 1256, 1282, 1908; en in het Nederlandse B.W. de artikelen 3, 239, 271,2, 588,2, 924, 925, 958,2, 1049,2 en 3, 1050, 1296, 1302,1, 1435, 1476, 1633, 1718, 1806.)

In de Belgische en Franse rechtsleer komen ook tot dezelfde conclusie, Gény en Dabin waar zij het onderscheid maken tussen een «*présomption-preuve*» en een «*présomption-concept*», die in wezen een regel van materieel recht zou uitmaken.

(Dabin, La technique de l'élaboration du droit positif, p. 239 en vv. Gény, Science et technique, T. III, nr. 230, pp. 264 tot 271, nr. 236, pp. 334 tot 341, nr. 239, p. 356).

17. Bepaalde — zogenaamde onweerlegbare — rechtsvermoedens worden overigens verkeerdelijk als dusdanig bestempeld zoals art. 312 en 2279 B.W. Anema (op. cit., p. 290) toont dit op zeer knappe wijze aan in de volgende passus:

«Deze gevallen behoren hier niet ter sprake te komen, daar men dan niet meer vraagt wat de wet zelf doet (onbekende feiten uit bekende feiten afleiden, of voor haar bepalingen de vorm van een vermoeden kiezen) maar wat de wettelijke beweegreden is geweest. Dit *motief* nu ligt geheel buiten de zaak.

Wat de wetgevers in de hier bedoelde gevallen doen is: zowel naar de inhoud als naar de vorm gewone bepalingen van materieel recht geven. Het is reeds verwarrend genoeg, dat de wet zelf dikwijls gewone materieel-rechtelijke bepalingen in de vorm van weerlegbare of onweerlegbare rechtsvermoedens inkleedt. Gaat men nu in de wetenschap ook nog de motieven van de wetgever hierin betrekken dan kan men letterlijk elke wetsbepaling tot vermoedens terugbrengen: elke eenentwintigjarige wordt dan vermoed in staat te zijn zijn eigen zaken te behartigen, elke termijn wordt geacht voldoende te zijn, enz. . .

(Gény en ook Dabin spreken eveneens van *presomptions-motifs*, waarbij Dabin nog het practisch onderscheid maakt tussen het vermoeden dat de inhoud bepaalt, en het vermoeden dat alleen door de wetgever wordt aangewend als *motivering* van zijn beslissing. Zie hierover meer: Dabin, op. cit., p. 243 en v.) vgl. Gény, op. cit., T. III, nr. 238, pp. 349 tot 351).

§ 3. — Karakter van het vermoeden van art. 31, lid 4.

18. Boven werd er op gewezen dat in de rechtsleer en rechtspraak de mening meer en meer ingang vindt dat art. 31, lid 4 een regel van *materieel recht* uitmaakt, in tegenstelling tot de regels behorend tot het *bewijsrecht*, de *formele* regels.

Deze stelling sluit derhalve volkomen aan bij de zoëven geschetste uiteenzetting betreffende karakter en inhoud van de onweerlegbare vermoedens.

10. Men zou zelfs kunnen beweren dat men in de *Eenvormige Wet* niet eens voor een naar de vorm — onweerlegbaar vermoeden staat, maar voor een *gewone dwingende bepaling van materieel recht* — naar inhoud en vorm. Weliswaar bepaalt art. 31, lid 4: «Bij gebreke aan zodanige aanwijzing wordt hij geacht voor de trekker te zijn gegeven», maar de rechtsvergelijking leert ons, dat wij hier staan voor een vormelijk afwijkende *nationale* redactie van een eenvormige wet die een eensluidende interpretatie vereist.

Inderdaad, zoals *Goré* (op. cit., p. 291) terecht doet opmerken zegt de *Duitse* wet: « gilt für den Aussteller » en de *Italiaanse* « si intende dato per il traente ».

(Overigens merkt *Anema* (op. cit., p. 291) terecht op dat de rechtsvermoedens als zodanig in de wetenschap geen reden van afzonderlijk bestaan hebben, en zij voor zover zij bepalingen van materieel recht behelzen, anders behoren te worden ingekleed ter vermindering van misverstand.)

II. Actuele vraagstukken in verband met de materiële rechtsregel van artikel 31, lid 4.

§ 1. — *In hoeverre kunnen excepties, geput uit de onderliggende verbintenis worden opgeworpen door de wisselschuldenaar aangesproken op grond van art. 31, lid 4.*

20. Vooraf dient duidelijk gesteld te worden dat de vraag of excepties uit de onderliggende verbintenis opgeworpen kunnen worden tegen het cambiair verhaal, nauwkeurig te onderscheiden is van de vraag of een vordering op grond van deze onderliggende verhouding kan ingesteld worden, en in hoeverre het aval — in de hypothese van art. 31, lid 4 — kan aangewend worden als begin van schriftelijk bewijs.

De laatste vraag wordt verder behandeld.

A. Onderliggende verbintenis en cambiare verbintenis.

21. Wanneer men in het wisselrecht van onderliggende verbintenis of basisovereenkomst spreekt, dan bedoelt men over het algemeen de overeenkomst tussen trekker en acceptant tot betaling waarvan de wissel getrokken is.

Ook in de avalhouding is er echter sprake van een onderliggende verbintenis.

Men staat hier eveneens voor een driepartijenverhouding, namelijk tussen avalgever — geavaliseerde en derde-houder.

In de verhouding tussen de onmiddellijk-verbonden partijen terzake namelijk de avalgever en de geavaliseerde, heeft men een onderliggende verbintenis.

— Volgens *Goré* (op. cit., p. 109) zou deze verbintenis erin bestaan dat de avalgever er zich toe verbindt, de wisselbelofte van de medecontractant te waarborgen, die er zich op zijn beurt toe engageert, de schadelijke gevolgen te vergoeden, die voor de eerste uit zijn borgtocht zou kunnen voortspruiten.

— *Geisenberger* (op. cit., nr. 13-94) ziet deze verbintenis veeleer als een mandaat waarbij de onderteekenaar van de wisselbrief de avalgever mandateert tot betaling van het effect, in het geval hijzelf zijn verbintenis niet zou kunnen naleven.

In de zin van de figuur van het mandaat zou, volgens hem, de rechtspraak herhaalde malen uitspraak hebben gedaan (*Lyon*, 14 mei 1857, Journ. Trib. Comm. 1857, 229).

— Zonder nader onderzoek wordt in de *Belgische* rechtsleer en rechtspraak van onderliggende borgtocht gesproken.

— Voor de behandeling van het hier gestelde probleem is een juiste aflijning van de inhoud dezer onderliggende verbintenis evenwel overbodig.

22. — In de verhouding van avalgever tot derde-houder, heeft men de abstracte verbintenis, de *eigenlijke avalverbintenis*. *Geisenberger* zegt dan ook zeer terecht dat « La dénomination d'aval doit être réservée exclusivement au lien juridique existant entre le garant et le créancier ».

(*Geisenberger*, L'aval des effets de commerce, 1954, nr. 13).

Juist dit abstract karakter onderscheidt ten gronde het aval van de gemeenrechtelijke borgtocht, die in wezen een verbintenis is waarvan het bestaan en de gelding afhankelijk zijn van de gewaarborgde verbintenis.

(*Van Rijn*, T. II, nr. 1545 — *Contra*: — *Frédéricq-Debacker*, T. X, p. 332 et 333; — *Lescot*, Sem. Jur. 1953, 1953, J. 7588).

23. B. In beginsel kunnen de excepties gegrond op de onderliggende verbintenis — of op de afwezigheid van dergelijke verhouding, altijd worden opgeworpen tussen onmiddellijk verbonden partijen. Zo bijvoorbeeld in de verhouding: trekker - houder en acceptant, spijs art. 28 wisselwet.

(*J. Ronse*, Le fondement et les limites de l'obligation abstraite en matière de lettre de change, *Annales de droit et de Sciences Politiques*, T. XIX, nr. 4 en referenties).

(*L. Maeyens*, De abstracte verbintenis van de acceptant tegenover de trekker-houder, *R.W.* 1958-59, 1554).

In deze verhouding is er inderdaad geen rechtsregel die zich verzet tegen het opwerpen van de excepties uit de basisovereenkomst. Bij het aval bestaat nu die regel wel, neergelegd in art. 31, lid 4, waartegen geen bewijs kan aangevoerd worden.

Hoewel de regel van de weerslag der onderlinge verbintenissen op de abstracte verbintenis in beginsel ook toepasselijk is op het aval (*Goré*, p. 109 - *Brussel*, 2 april 1938, Pas. 1959, II 68) is er hier een *regel van positief recht* die zich daartegen verzet, doch slechts in de mate waarbij de excepties verband houden met de aanduiding van de geavaliseerde en zij er op neerkomen *rechtstreeks of onrechtstreeks* bewijs te leveren tegen de inhoud van de regel van art. 31 lid 4.

Excepties die verband houden met de *onbekwaamheid* van de wisselschuldenaar kunnen daarentegen tussen onmiddellijk verbonden partijen opgeworpen worden daar hierbij aan de rege van art. 31, lid 4, geen afbreuk wordt gedaan.

Dat geen onderscheid wordt gemaakt in de aard van de excepties zelf is de oorzaak van de te strakke houding van *Goré* (op. cit.) die verder besproken wordt.

Zo is ook de uitspraak van de *rechtbank van Koophandel te Kortrijk* in dato 6.10.56 in zijn motivering te absoluut.

C. Onderzoeken wij even de meest voorkomende gevallen.

24. 1. Er is vooreerst het geval, waarover het beoelde vonnis gaat en waarbij de avalgever, die de derde-houder betaalde, zich tegen de trekker keert, voor wie het aval krachtens art. 31, lid 4 gold.

De rechtbank besliste hierbij: « A. que le tribunal n'a pas à rechercher le rapport fondamental servant de base à une relation cambiare, là où la présomption légale est irréfragable (Cass. fr., 23 janvier 1956, D. et S. 1956, p. 304). In casu volkomen juist, schijnt de stelling te absoluut in haar termen.

Deze stelling wordt door *Goré* als onjuist afgewezen. In deze verhouding moet het volgens deze auteur aan de trekker toegelaten zijn de afwezigheid van de onderliggende verbintenis op te werpen en te bewijzen, daar art. 31, lid 4 alleen verbiedt het bewijs te leveren dat het aval voor een andere persoon dan de trekker is gegeven.

Hierbij schijnt *Goré* echter geen rekening te houden met het karakter van art. 31, lid 4 dat hij nochtans zelf als een regel van materieel recht ziet, waartegen geen bewijs is toegelaten. Weliswaar levert de trekker niet rechtstreeks het bewijs dat het aval voor een ander wisselschuldenaar is gegeven, maar de bewerking komt er toch op neer de regel van art. 31, lid 4, van zijn inhoud en betekenis te ontdoen (vgl. *Grenoble*, 30 okt. 1957, D.H. 57.704).

Artikel 31, lid 4 is een bepaling van het wisselrecht, die, in zover juist aan deze bepaling wordt getornd, zich verzet tegen het algemene beginsel, omtrent cumulatieve verbintenissen geldend, dat de excepties, uit de onderliggende verhouding geput, opgeworpen kunnen worden tussen onmiddellijk-verbonden partijen.

25. 2. Voor alle andere gevallen, waar men in de verhouding tussen geavaliseerde en avalgever, de excepties uit de onderliggende verhouding wil opwerpen moet hetzelfde beginsel worden gehandhaafd.

Deze excepties zullen niet kunnen opgeworpen worden in zover hierbij, rechtstreeks of onrechtstreeks, aan de grondregel van art. 31 lid 4 wordt afbreuk gedaan.

— Dit is het geval wanneer een avalgever zich heeft verbonden voor een bepaalde endossant, zonder deze uitdrukkelijk aan te wijzen, en deze laatste de wissel heeft betaald,

De avalgever, aangesproken bij de uitoefening van het verhaalsrecht van de endossant, op grond van art. 31, lid 4, zal de bedoelde exceptie niet kunnen halen uit de onderliggende verbintenis van borgtocht ten voordele van de endossant. (*Contra: Goré* op. cit. p. 109).

26. — Daarentegen zou de avalgever, die de trekker heeft willen avaliseren, doch de acceptant aanwees, de exceptie uit de onderliggende borgtocht wel kunnen opwerpen aan de trekker, die heeft betaald, daar art. 31, lid 4 zich daartegen niet verzet.

(In dezelfde zin: *Goré*, p. 109 die dit geval toch verkeerdelijk onder de milderingen van art. 31 lid 4 behandelt.

§ 2. De handtekening voor aval, zonder aanduiding voor wie het is gegeven, als begin van schriftelijk bewijs der onderliggende verbintenis van borgtocht.

27. — Aansluitend bij de voorgaande vraagstelling, is dit probleem er evenwel duidelijk van onderscheiden. Men staat niet meer voor een wisselgeding, maar voor een vordering uitsluitend gebaseerd op de onderliggende verbintenis van borgtocht.

Algemeen wordt aanvaard, dat de wisselschuldenaar, die om één of andere reden, zoals de vormnietigheid van het stuk, of verjaring, in zijn wisselvordering faalt, steeds een geding kan instellen, uitsluitend op grond van de onderliggende verbintenis van gemeenrechtelijke aard.

Nu stelt zich de vraag, in hoeverre de handtekening voor aval, waarbij de beneficiaris niet is aangewezen — en dus voor de trekker geldt — als begin van schriftelijk bewijs van de onderliggende verbintenis van borgtocht kan dienen.

28. — Vanzelfsprekend stelt zich vooreerst een vraag van ontvankelijkheid, wanneer men in hetzelfde wisselgeding een subsidiaire vordering, gebaseerd op de onderliggende verbintenis van borgtocht, formuleert.

Beginsel hierbij is, dat de borgtocht van burgerlijke

aard is, tenzij zij door een handelaar werd gesteld met het oog op zijn handel. (*Goré*, p. 110), welke borgtocht men niet meer als een accessorium van de wisselverbintenis kan stellen, daar zij er juist in deze hypothese wordt van los gemaakt.

29. — Ten gronde houden *Goré*, op. cit. alsook *Houin* (*Chron.: Rev. trim. dr. comm.* 1949, 139) en *Roblot* (note J.C.P. 1956, II, 9166) voor, dat dergelijke avalhandtekening als begin van schriftelijk bewijs van de onderliggende verbintenis van borgtocht kon gelden, mits de handtekening voorafgegaan is door het « goed voor ».

Ten voordele van deze stelling worden enkele uitspraken, ingeroepen waaronder *Toulouse*, 12 maart 1957, (D. 1957, 386) — *Parijs*, 10 nov. 1956 — (D. 1957, 383) — *Angers*, 27 juni 1951 (J.C.P. 1952, II, 7028, noot *Roblot*).

Deze stelling kan echter niet worden aanvaard, omdat art. 31, 4 juist een regel van materieel recht bevat en deze wettelijke regel toch niet kan worden ingeroepen als bewijs van een andere verbintenis dan de hier gestelde.

30. — De vraagstelling, en de motivering waarom de avalhandtekening als begin van schriftelijk bewijs geweerd wordt, is zeer helder uiteengezet in een passus van een arrest van het Hof te *Grenoble* van 30 okt. 1957 (D.H. 1957, 704), die hier volgt:

« A. en conséquence, que Courteaud doit être réputé en vertu d'une présomption irréfragable avoir entendu garantir — à défaut d'une mention contraire — le tireur et non le tiré

» A. sans doute, et hors du domaine du droit cambiaire, que les établissements Mollard seraient fondés à faire la preuve sur le terrain du droit commun que Courteaud a cautionné sa propre firme le Comptoir industriel des soieries;

» A. qu'aucun acte formel n'étant produit, établissant le cautionnement, celui-ci ne pourrait être démontré qu'en admettant que l'aval, tel qu'il a été donné, sans indication du garanti, vaut commencement de preuve par écrit de son engagement de caution et d'aval, rend admissible par tous moyens la preuve que le donneur a cautionné non le tireur, mais le tiré;

» Mais attendu que l'acte cambiaire par la volonté de garantie qu'il exprime et par la désignation irréfragable du bénéficiaire, réalise une entité juridique, dont on ne peut dissocier les éléments pour tirer de l'un d'eux un commencement de preuve par écrit destiné à permettre la recherche par présomption de la véritable intention du donneur d'aval, pris, cette fois, en sa qualité de caution de droit commun;

» Qu'en effet, une telle opération de l'esprit aboutirait à priver le dit acte de sa signification légale absolue et en définitive à prouver outre et contre le contenu de l'acte; (Cass. 13 juin 1883, D. 1884, I, 38). »

31. Krachtens art. 1347 B.W. vloeit een begin van schriftelijk bewijs voort uit een geschreven akte, die het beweerde feit waarschijnlijk maakt.

Welnu, hoe zou een akte als dusdanig kunnen aangewend worden, wanneer de wet juist aan deze akte een welbepaalde andere inhoud geeft, door op gebiedende en onwederlegbare wijze, het inzicht van de partijen erbij te verklaren.

De trekker zou in dit geval een wisselbrief, die niet voldoet aan het wettelijk formalisme kunnen aanwenden als begin van schriftelijk bewijs van een betwiste onderliggende verhouding, die hem een verhaal tegen de avalgever zou schenken, en zich zo op

zijn eigen verzuim beroepen om tegen de tekst van de wet in, te beweren dat partijen iets anders hebben bedoeld dan wat de wet vaststelt.

32. Ten gronde maakt art. 31, lid 4 inderdaad een regel van materieel recht uit, gegoten in de vorm van een wettelijk onwederlegbaar vermoeden. Waar nu de inhoud van het aval uitsluitend wordt bepaald door de wisselbrief en het erop toepasselijk recht, mag men deze inhoud niet van zijn wettelijk bepaalde betekenis ontdoen, door er een andere zin aan te geven met de handtekening voor aval te gebruiken als een begin van schriftelijk bewijs van een borgtocht-verbintenis, ten voordele van een ander, dan de wettelijk aangeduide persoon.

33. Het is duidelijk, dat het geval zich evenwel anders zou voordoen, wanneer het aval wel zou aanduiden voor wie het is gegeven en men deze akte zou willen inroepen als schriftelijk bewijs van een borgtocht voor dezelfde persoon als de aangeduide, wanneer bij veronderstelling de wisselvordering zou verjaard zijn, of de wissel wegens vormgebrek nietig ware.

De materiële rechtsregel van art. 31, 4 verzet zich echter tegen het aanwenden van het aval, dat de beneficiaris niet aanduidt, als begin van schriftelijk bewijs, van een onderliggende borgtocht ten voordele van de trekker.

In het Belgische recht vindt men hieromtrent nog geen rechtspraak. De rechtsleer kleeft echter de tegenstrijdige mening aan. (*Van Ryn*: T. II, nr. 1549; *De Backer*, Jur. Com. Brux. 1936, p. 173.)

§ 3. Art. 31, 4 en het tegenbewijs door eed en gerechtelijke bekentenis, volgens art. 1352 B.W.

34. A. Door het vonnis van 7 mei 1960 van de Rb. v. Kph. te Kortrijk werd gesuggereerd dat het geschil beslecht zou worden door de gerechtelijke bekentenis en de gedingbeslissende eed in de volgende passus:

« Overwegende dat de leer van de onwederlegbare wettelijke vermoedens door art. 1352 B.W. is vastgelegd en eiseres verwijst naar het slot van dit artikel om ten hare voordele de gerechtelijke bekentenis en de eed in te roepen.

» Overwegende dat hier geen gerechtelijke bekentenis door eiseres bewezen wordt en de rechtbank dergelijke bekentenis tevergeefs in de gevoerde rechtspleging zoekt.

» Dat de buitengerechtelijke bekentenis door artikel 1352 B.W. niet voorzien is en eiseres het wettelijk onwederlegbaar vermoeden slechts met de bewijsmiddelen, door de wet — hier art. 1352 B.W. — voorzien, kan bestrijden.

» Dat eiseres de grond van de vordering wil doen onderzoeken, door de rechtbank, terwijl de instelling van het onwederlegbaar vermoeden, die een exceptie van onontvankelijkheid schijnt, elk onderzoek van de grond uitsluit (code civ. annoté par *Fuzier-Herman et R. Demogue*, 2938, art. 1352, nr. 18).

» Overwegende dat eiseres vraagt dat de rechtbank haar zou machtigen om de aanvullende eed af te leggen, maar dat art. 1352 B.W. niet naar de aanvullende, maar naar de gedingbeslissende eed verwijst; (*De Page*, T. III, nr. 937), die terzake enkel aan verweerster kan opgedragen worden;

» Overwegende ten slotte dat, volgens verweerder, het bewijs door gerechtelijke bekentenis of gedingbeslissende eed krachteloos blijft ter zake, omdat het

wettelijke vermoeden op de openbare orde is gegrondvest. (*Demolombe*, T. 30, nr. 277; *Cass. Fr.*, 13 maart 1873; S. 1873 1.244) zoals, volgens hem, door arrest van het Hof Gent is beslist (*Gent*, 12 juli 1957, R.W. 1957-58, 797).

» Overwegende dat de vraag of het volstrekt wettelijk vermoeden het algemeen belang of louter private belangen beschermt een delikate kwestie is;

» Dat, naar het oordeel van de rechtbank, hier enkel private belangen van de houders van de wisselbrief worden beschermd zoals in de materie van handels-huur of landpacht (Cfr. *De Page*, T. I, nr. 91 en Compl. op T. I, nr. 91bis 3; — *De Harven*, R. Crit. J.B. 1954, 264).

» Overwegende dat de eis tegen de verweerder C. T. onontvankelijk is. »

In dit vonnis worden de beginselen, die traditioneel gelden in het Belgisch-Frans recht, uitstekend geschetst.

35. B. Daar hier uitsluitend de vraag gesteld naar de toelaatbaarheid van de eed en de bekentenis tegen de regel van art. 31, lid 9, en hierbij dezelfde beginselen gelden voor beide middelen, kan de behandeling ook samen gebeuren. (*De Page*, T. III, nr. 1043.)

— De gerechtelijke bekentenis is diegene, die wordt afgelegd voor de rechter en in de loop van het geding, dat betrekking heeft op de vordering, die de bekentenis tot voorwerp heeft. (*De Page*, T. III, nr. 1011.)

Het is een bewijsmiddel *sui generis*, waarbij de wet op onwederlegbare definitieve wijze de waarheid van het erkende feit vermoedt. (*De Page*, T. III, nr. 1014, p. 990.)

36. De gedingbeslissende eed is degene, die door de ene partij aan de andere wordt opgedragen ten einde er de uitslag van het geding afhankelijk van te stellen (*De Page*, T. III, nr. 1035).

Het is een overeenkomst *sui generis* die zich niet op het plan van het recht, maar van de billijkheid beweegt, en waarbij de partijen de uitslag van het geding afhankelijk stellen van de aanvaarding of de terugwijzing van de eedsopdracht. (*De Page*, T. III, nr. 1042.)

De behandeling van de vraag, omtrent de nadere precisering van deze instellingen — hoe belangwekkend ook — is voor het bestudeerde onderwerp overbodig, daar de oplossing ervan geen weerslag vindt op de vraag betreffende de toelaatbaarheid van bekentenis of eed in bepaalde materies, en meer in het bijzonder ter zake tegen het rechtsvermoeden van artikel 31, lid 4.

37. De vraag of de eed en de bekentenis toelaatbaar zijn als bewijs tegen art. 31, lid 4, wordt traditioneel behandeld in het raam van art. 1352 B.W.

De beginselen, die in het Belgisch-Frans recht ter zake gelden, worden overzichtelijk en klaar in het boven medegedeelde vonnis van de Rb. van Koophandel te Kortrijk (7-5-60) aangegeven.

Tegen deze heersende mening in moet echter worden voorgehouden:

1. De vraag naar de toelaatbaarheid van eed en bekentenis tegen art. 31, lid 4, kan en mag haar oplossing niet krijgen vanuit art. 1352 B.W., daar eerstgenoemde bepaling een regel is van materieel recht die alle tegenbewijs uitsluit.

2. Zelfs indien men de oplossing zoekt in art. 1352 B.W. dan nog kan men in het laatste lid van deze bepaling geen grond vinden om de gedingsbeslissende

eed toe te laten, daar deze laatste zinsnede van elke betekenis is ontbloot.

38. Dit wordt nu onderzocht en uiteengezet.

1. De stelling dat art. 1352 B.W. überhaupt niet toepasselijk is, wordt door *Goré* goed uitgedrukt waar hij schrijft: « Le porteur ne pourrait même pas invoquer le serment décisive ou l'aveu que ferait le donneur d'aval, car la règle ne résoud pas un problème de preuve (*Goré*, op. cit., p. 108; *Geisenberger*, op. cit. p. 108; *Contra*: Parijs, 10 nov. 1956, D. 1957, 383.)

Art. 31 lid 4 houdt inderdaad wezenlijk een regel van materieel recht in, waarbij men naar het *Belgisch-Franse* recht nog de inkleding in een onwederlegbaar rechtsvermoeden aanvaardt.

De vorm kan echter in geen geval beslissend zijn om art. 1352 B.W. toepasselijk te achten en eventueel tegenbewijs door eed of bekentenis toe te laten.

Beslissend is de regel van materieel recht, waarvan het onwederlegbaar en imperatief karakter nog even geëxpliciteerd wordt.

39. Dat art. 31, lid 4, een regel van materieel recht bevat, volgt uit het *formeel en scripturaal* karakter van de wisselbrief en het aval in het bijzonder.

Inderdaad, het aval geldt alleen als dusdanig indien het in de door het wisselrecht bepaalde vorm is gegeven.

Deze vormvereiste houdt in dat het op de wissel of verlengstuk is gegeven en *formeel de beneficiaris* aanwijst.

Wordt deze laatste niet aangewezen, dan bepaalt de wet als regel, die men ook *sanctie* kan noemen, — niet de volstreckte nietigheid van het aval, — maar de nietigheid van elk ander aval dan dit ten voordele van de trekker, die derhalve de wettelijk aangeduide begunstigde is (Rb. v. Kph. Kortrijk, 6-10-1956).

Indien door eed of bekentenis mocht worden bewezen, dat het aval ten voordele van een ander dan de formeel aangeduide, — of de suppletief maar dwingend door de wet aangewezen persoon — is gegeven, dan zou hiermee een verbintenis worden bewezen, die aan de vormvereisten van de wisselverbintenis niet beantwoordt.

In het licht van het formeel en scripturaal karakter van de wisselverbintenis heeft de wetgever — om alle rechtsonzekerheid definitief te beëindigen — tussen de sanctie van nietigheid en het suppletief stellen van een dwingende rechtsregel — het laatste gekozen.

Tegen deze regel is vanzelfsprekend geen bewijs mogelijk, zelfs niet door het buitengewoon bewijsmiddel van de eed en de bekentenis.

Indien men — wat meer is — niettemin art. 31, 4 als een rechtsvermoeden construeerde en volgens art. 1352 in fine de eed en de bekentenis *in beginsel* toelaatbaar achtte, dan nog zouden terzake deze middelen niet ingeroepen kunnen worden, daar men aldus een akte zou bewijzen, waarvoor de regel geldt « *forma dat esse rei* ». (Zie *De Page*, T. III, nr. 1015, lid 4.)

2. Op de tweede plaats kan uit art. 1352 B.W. geen argument worden geput om de eed en de bekentenis toelaatbaar te achten tegen onwederlegbare rechtsvermoedens.

40. De bepaling van art. 1362 B.W. waarbij bewijs tegen een wettelijk vermoeden juris et de jure uitgesloten is, behalve wat « omtrent de gerechtelijke eed en de gerechtelijke bekentenis zal gezegd worden », werd in het *Belgisch-Franse recht* weinig grondig onderzocht.

In het *Nederlandse recht* daarentegen, dat dezelfde bepaling kent in art. 1958 N.B.W. werd de inhoud en het karakter hiervan op heldere en sluitende wijze uitgediept en behandeld.

41. a) Een eerste afwijkende opvatting, aangenomen door *Diephuis en Land*, houdt in dat de laatste alinea van art. 1895 N.B.W. zo geïnterpreteerd moet worden, dat bekentenis en eed altijd als tegenbewijs kunnen dienen tegen een onwederlegbaar rechtsvermoeden.

Volgens deze auteurs moet zelfs geen onderscheid worden gemaakt tussen de vermoedens, die betrekking hebben op de openbare orde en andere, daar hiervan in de wet niets blijkt en derhalve dit onderscheid als volkomen willekeurig verworpen moet worden. (Vgl. *Hof Amsterdam*, 31 maart 1919, N.J. 1919, 1033, W. 10445.)

Dit is ook de stelling van de *Belgische en Franse* rechtsleer, behalve dat wél het onderscheid wordt gemaakt tussen vermoedens op de openbare orde steunend en andere. (*De Page*, T. III, nr. 1043 en referenties.)

Deze opvatting moet afgewezen worden, daar zij geen rekening houdt met de historisch-bepaalde betekenis van art. 1352 in fine, en bijgevolg met de eigenlijke wil van de wetgever, wat de tweede en heersende mening wél doet.

42. In deze opvatting — de juiste — voornamelijk voorgehouden door *Anema* (op. cit. p. 297-298) en *Faure* (IV, blz. 178 en v.) wordt art. 1352 in fine beschouwd als een *blote verwijzing* zonder bindende betekenis.

Anema (op. cit.) drukt dit uit als volgt:

« Onze wet schreef den Code af en deze Pothier, bij den laatste nu is er schijn noch schaduw van te vinden, dat bekentenis en eed als tegenbewijs zouden dienen tegen de onwederlegbare rechtsvermoedens;

» Hij vergelijkt alleen onderling de bewijskracht dezer drie (vermeende) bewijsmiddelen (Tr. Obl., nr. 841). »

Faure (op. cit.) toont op zijn beurt aan in welke onoplosbare moeilijkheden en willekeurigheden men zich verwikkelt, bij toepassing van de andersluidende oplossing.

Deze opvatting kadert overigens volkomen met de uiteenzetting nopens inhoud en betekenis van de rechtsvermoedens, zoals boven geschetst.

In deze opvatting is het dus steeds de *inhoud* van de materiële rechtsregel — ingekleed in het onwederlegbaar rechtsvermoeden — die beslist over de toelaatbaarheid van tegenbewijs door eed of bekentenis.

(*Anema*, op. cit. p. 424, 470, 491.)

Dat brengt ons derhalve terug naar het eerste punt.

43. Wat het buitengewoon middel van de geding-beslissende eed betreft, dient de rechtspracticus er bovendien rekening mee te houden dat deze eed definitief het geding op het burger-rechtelijk plan beëindigt. Het is de verliezende partij onmogelijk, zich, in het strafrechterlijk geding ingespannen wegens valse eed, burgerlijke partij te stellen (*De Page*, T. III, nr. 1060) om voldoening van zijn schuldvorde-ring te bekomen.

LEO MAEYENS,
Advokaat,
Kortrijk.

RECHTSpraak

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer — 18 november 1960.

Voorzitter : M. Vandermersch.

Raadsheer-verslaggever : M. Van Beirs.

Procureur-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Hoger beroep. — Strekking van art. 443, lid 1 R.V. — De termijn van hoger beroep loopt slechts tegen de partij aan wie de betekening van het vonnis op tegenspraak werd gedaan.

Door bij art. 443, lid 1, van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering te bepalen, dat de termijn om in hoger beroep te komen « voor de vonnissen op tegenspraak loopt te rekenen van de dag van de betekening aan de partij », d.w.z. van de betekening aan de partij zelf, heeft de wetgever zijn wil kenbaar gemaakt deze uitwerking slechts aan de betekening te verbinden jegens de partij aan wie zij gedaan wordt.

Pirmez t./ Baussart.

Gelet op het bestreden arrest op 18 juni 1958 door het Hof van beroep te Brussel gewezen ;

Om het middel, afgeleid uit de schending van artikel 443 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, gewijzigd door artikel 22 van het koninklijk besluit n° 300 van 30 maart 1936, doordat het bestreden arrest het hoger beroep van aanlegger tegen het vonnis van de Rechtbank van koophandel te Brussel van 15 oktober 1954 te laat ingesteld en dus nietig en niet ontvankelijk verklaard heeft om reden dat, daar het meer dan één jaar na de betekening van het vonnis aan de partij ingesteld werd, dat hoger beroep als zodanig zou behept zijn, met een nietigheid van openbare orde die van ambtswege moet opgeworpen worden, en van het inroepen waarvan de geïntimeerde partij niet geldig kan afzien, dan wanneer uit de vaststellingen zelf van het arrest blijkt dat de betekening, waarvan hier aldus gewag gemaakt wordt, uitging van de beroeper zelf, hier aanlegger, en « onder uitdrukkelijk voorbehoud van hoger beroep » gedaan werd, en dan wanneer het als regel geldt dat de termijn tot beroep slechts loopt ten behoeve van de partij die het vonnis heeft laten betekenen en tegen degene aan wie de betekening ertvan gedaan werd, en niet tegen de partij op wier verzoek de betekening gedaan werd ;

Overwegende dat het bestreden arrest beslist dat het, door aanlegger tegen een door de Rechtbank van koophandel op tegenspraak gewezen vonnis ingesteld en door aanlegger onder uitdrukkelijk voorbehoud van hoger beroep betekend, krachtens artikel 443, lid 1, van het wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering te laat ingesteld werd, daar het geschiedde meer dan twee maanden na deze betekening welke « aan verweerder in zijn woning en tot hem sprekende gedaan werd » ;

Overwegende dat door bij voormeld artikel 443, lid 1, te bepalen dat de termijn tot beroep « voor de vonnissen op tegenspraak loopt te rekenen van de dag van de betekening aan de partij », dit wil zeggen van de betekening aan de partij zelf, de wetgever zijn wil kenbaar gemaakt heeft deze uitwerking slechts aan

de betekening te verbinden jegens de partij aan welke zij gedaan wordt ;

Dat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest ;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing ;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten ;

Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Luik.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer — 17 oktober 1960.

Voorzitter : M. Giroul.

Raadsheer-verslaggever : M. Polet.

Eerste Advocaat-generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Aansprakelijkheid van de arbeider tegenover zijn werkgever voor vernieling of beschadiging van materieel, gereedschap, grondstoffen of voortbrengselen. — Ver-eisten volgens art. 8 van de wet op de arbeidsovereenkomst.

Volgens art. 8 van de wet van 10 maart 1900, gewijzigd door art. 4, par. 1 van de wet van 4 maart 1954 is de arbeider in geval van vernieling of beschadiging van materieel, gereedschap, grondstoffen of voortbrengselen, aansprakelijk voor zijn bedrog en zijn zware schuld. Voor lichte schuld is hij slechts aansprakelijk wanneer ze in zijne hoofde eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt. Een inbreuk op de artt. 418-420 S.W. en art. 25,2 a van het algemeen verkeersreglement levert niet noodzakelijk zware schuld op.

P.V.B.A. Garage Bossu b.p. t./ Lizin.

Gelet op het bestreden vonnis, op 19 maart 1960 door de Correctionele Rechtbank te Hoei in hoger beroep gewezen ;

Over het middel, afgeleid uit de schending van artikel 8 van de wet van 10 maart 1900 op de arbeidsovereenkomst, gewijzigd door artikel 4, paragraaf 1, van de wet van 4 maart 1954 ;

Doordat het vonnis de burgerlijke vordering van aanlegger niet gegrond verklaart, om de reden dat verweerder geen zware schuld opgelopen heeft ;

Dan wanneer elke overtreding een zware schuld uitmaakt en zulks inzonderheid het geval is voor de schuld die tegelijk een overtreding van de artikelen 418 en 420 van het strafwetboek, en van artikel 25-2 d, van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer oplevert ;

Overwegende dat het bestreden vonnis de de verweerder ten laste gelegde feiten bewezen verklaart ;

Dat het vonnis desondanks aanlegster, burgerlijke partij, haar vordering ontzegt, om de reden dat bewezen is, noch dat verweerder, haar arbeider, een zware fout zou bedreven hebben, noch dat de hem ten laste gelegde fout een gewoonlijk karakter zou hebben ;

Overwegende dat volgens artikel 8 van de wet van 10 maart 1900, gewijzigd door artikel 4, paragraaf 1, van de wet van 4 maart 1954, de arbeider, in geval

van vernieling of van beschadiging van materieel, gereedschap, grondstoffen of voortbrengselen, aansprakelijk is voor zijn bedrog en zijn zware schuld; dat hij voor lichte schuld slechts aansprakelijk is wanneer deze in zijn hoofde eerder gewoonlijk dan toevalig voorkomt;

Overwegende dat elke overtreding niet noodzakelijk een zware schuld is;

Overwegende dat, waar het ging over overtredingen van de artikelen 418, 420 van het strafwetboek, en 25-2, c, van het verkeersreglement van 8 april 1954, gewijzigd bij koninklijk besluit van 4 juni 1956, de feitenrechter heeft kunnen beslissen, in feite, dat verweerder, door ze te begaan, ten deze geen zware schuld opgelopen had;

Dat het middel naar recht faalt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

NOOT: Verg. de noot van A. Van Deurzen onder Rechtbank Hasselt, 27 april 1959, R.W. 1425, en Hof Luik, 30 juni 1960, met noot.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 20 december 1960.

Voorzitter: M. Vranckx.

Raadsheren: M.M. Mast en Mees.

Auditeur: M. Smolders.

Advokaten: Mtrs Schöller en Kiebooms.

Benoeming gemeentesekretaris. — Benoembaarheidsvoorwaarden. — Machtsafwending. — Verwijzing naar de Algemene Vergadering van de afdeling administratie.

De benoeming van een gemeentesekretaris werd bij K.B. vernietigd daar niet voldaan werd aan de bekwaamheidsvoorwaarden door de gemeenteraad bepaald. Deze voorwaarden werden nadien gewijzigd, derwijze dat de eerst benoemde kandidaat opnieuw benoemd werd. Uit de omstandigheden blijkt dat machtsafwending mogelijk is, zodat de zaak naar de algemene vergadering van de afdeling Administratie dient verwezen.

Janssens / 1. Gemeente Westmalle. — 2. De Bestendige Deputatie van de Provincieraad van Antwerpen.

Arrest N° 8292.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van het besluit d.d. 29 april 1958 waarbij de gemeenteraad van Westmalle H. Matthijssen tot gemeentesekretaris benoemde; dat de Bestendige Deputatie van de Provincieraad van Antwerpen op 4 juli 1958 die benoeming goedkeurde; dat verzoeker op 11 juli 1958 van die goedkeuring kennis heeft gehad;

Overwegende dat de gemeenteraad in zitting van 5 juli 1957 bij eenparigheid van de aanwezige leden de benoembaarheidsvereisten voor het ambt van gemeentesekretaris vaststelde; dat het bekwaamheidsvereiste was gesteld als volgt: «Houder zijn van een gehomologeerd diploma van middelbaar onderwijs van de hogere graad of een daarmee gelijkgesteld diploma van het einddiploma (derde jaar) in administratief recht»; dat de gemeenteraad in zitting van 31

juli 1957 H. Matthijssen tot gemeentesekretaris benoemde met vijf stemmen tegen drie voor verzoeker, die opsteller is op het gemeentebestuur van Westmalle; dat die benoeming evenwel bij koninklijk besluit van 26 oktober 1957 werd vernietigd op grond van de overweging dat de benoemde kandidaat geen gehomologeerd diploma van middelbaar onderwijs van de hogere graad bezat en derhalve niet voldeed aan het gestelde bekwaamheidsvereiste;

Overwegende dat de gemeenteraad op 7 maart 1958 opnieuw vergaderde met het oog op de benoeming van een gemeentesekretaris; dat het uittreksel uit het register van de besluiten van de gemeenteraad van die dag vermeldt dat de voorzitter de toestand ter zake heeft uiteengezet als volgt: de plaats van gemeentesekretaris is nog steeds open aan de voorwaarden zoals ze werden vastgesteld door het gemeenteraadsbesluit van 5 juli 1957; dat er nog drie kandidaten overblijven waartussen kan worden gekozen, namelijk Grant, Janssens en Van Ostaeyen; dat de voorzitter in naam van het schepencollege voorstelt over te gaan, bij geheime stemming tot de benoeming van een gemeentesekretaris uit deze drie kandidaten vermits er nog voldoende keuze is en een ander besluit de mogelijkheid niet uitsluit vernietiging door de Raad van State uit te lokken;

Dat het uittreksel vervolgt dat een raadslid voorstelt nieuwe benoembaarheidsvereisten vast te stellen; dat een ander raadslid opmerkt dat er beslissingen van de Raad van State zijn die gemeenteraadsbeslissingen vernietigen waardoor de eerstgestelde benoembaarheidsvereisten werden verzacht om een afgewezen kandidaat te bevoordelen; dat vervolgens bij geheime stemming, met vijf stemmen tegen drie, wordt beslist niet over te gaan tot een benoeming volgens de vroeger vastgestelde voorwaarden; dat vervolgens «de raad overgaat tot een geheime stemming om te besluiten over de vraag of er zou worden overgegaan tot een heropenverklaring van een plaats van gemeentesekretaris aan de voorwaarden die door een raadslid werden voorgelegd op een getijpt blad»;

Dat vervolgens de raad zich akkoord verklaart, met vijf stemmen tegen drie, met de benoembaarheidsvereisten zoals ze werden opgesteld in een door een raadslid voorgebrachte tekst en volgens welke het bekwaamheidsvereiste werd omschreven als volgt: «getuigschrift van hoger middelbaar onderwijs, humaniora of gelijkwaardig diploma, ook regularisatiediploma over de humaniora (provinciebestuur) en van het einddiploma derde jaar in administratief recht»; dat door die wijziging in aanmerking komen de getuigschriften uitgereikt niet alleen door inrichtingen van de Staat en inrichtingen door de Staat erkend, maar ook door andere inrichtingen; dat verzoeker beweert, en hierin niet wordt tegengesproken, dat deze gewijzigde voorwaarden werden opgesteld door de afgewezen kandidaat en niet vooraf ter kennis van het college van burgemeester en schepenen werden gebracht;

Overwegende dat ter zitting van 29 april 1958 de gemeenteraad, met vijf stemmen voor H. Matthijssen en drie stemmen voor verzoeker, de eerste tot gemeentesekretaris benoemde en dat die benoeming door de Bestendige Deputatie van de Provincieraad werd goedgekeurd op 4 juli 1958;

Overwegende dat verzoeker inroept dat de gemeenteraad niet het algemeen belang maar de persoonlijke belangen van een bepaalde kandidaat heeft willen dienen en dat hij aldus het bij de wet toegekende benoemingsrecht van zijn wettelijk doel heeft afgewend; dat volgens hem de wijziging van het be-

kwaamheidsvereiste uitsluitend ten behoeve van H. Matthijssen werd aangebracht ;

Overwegende dat de eerste tegenpartij doet gelden dat de beslissing van 7 maart 1958 waarbij de benoembaarheidsvereisten werden gewijzigd definitief is geworden, en dat uit die omstandigheid voortvloeit dat het beroep tegen het benoemingsbesluit van 29 april 1958 niet ontvankelijk is ; dat zij betoogt : « wanneer de akte waarvan de bestreden beslissing de correcte uitvoering vormt door de verzoeker werd aangevaard, wanneer hij, zonder enig voorbehoud, om de toepassing ervan op zichzelf heeft verzocht door zich kandidaat te stellen, dan kan hij de beweerdde onregelmatigheid van die akte niet meer inroepen als enig middel ter staving van de vernietiging van een uitvoeringsakte » ;

Overwegende dat dit middel ter zake niet dienend is ; dat immers de regelmatigheid van een afzonderlijk beschouwd besluit niet belet dat dit besluit een schakel kan vormen in de opeenvolgende verrichtingen van een machtsafwendingsverrichting die eerst door een later genomen besluit wordt blootgelegd ; dat verzoeker geen onmiddellijk en zeker belang had om het besluit, waarbij nieuwe benoembaarheidsvereisten werden vastgesteld, te bestrijden ; dat hij enkel het benoemingsbesluit bestrijdt op grond van machtsafwendingsverrichting en er derhalve dient te worden nagegaan of de benoeming werd gedaan om, met het oog op het algemeen belang, de goede werking van een openbare dienst te verzekeren dan wel om, ten bate van H. Matthijssen, te ontkomen aan de regelmatige gevolgen van de vernietiging van het eerste benoemingsbesluit ; dat uit de toedracht der feiten, zoals die hiervoren werden uiteengezet, zou kunnen besloten worden dat de gemeenteraad zijn bevoegdheid van haar wettelijk doel zou hebben afgewend ; dat er grond bestaat tot verwijzing naar de algemene vergadering van de afdeling administratie van de Raad van State ;

Besluit :

Artikel 1 :

De eerste voorzitter van de Raad van State zal in kennis gesteld worden van het feit dat er grond bestaat tot verwijzing naar de algemene vergadering der afdeling administratie van de Raad van State van de zaak A. 8427/TV - 3143.

Artikel 2 :

De regeling der kosten blijft voorbehouden.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e Kamer — 10 februari 1960.

Voorzitter : M. Schuermans.

Raadsheren : M.M. Beekmans de Westmeerbeek en Holvoet.

O.M. : M. Leytens.

Advocaten : Mrs. Schuermans en Van Dessel.

Schade. — Verlies door kinderen van een latere hogere nalatenschap wegens vervroegd overlijden van hun ouders ?

Niets laat toe met enige zekerheid te voorzien hoe groot het vermogen van de ouders bij hun normaal overlijden zou geweest zijn. De verantwoordelijke dader van het ongeval kan slechts gehouden zijn tot

het herstel van de schade, die hij werkelijk toegebracht heeft en niet van een loutere hypothetische schade, waarvan het bewijs niet wordt geleverd.

Compeers cs.b. P. t./ Bayens en S.M. St. Willibrordus.

Gedaagd om te verschijnen op 18 januari 1960 voor de 16e Kamer van het Hof van Beroep te Brussel, zetelende in correctionele zaken, om er hun verweermiddelen voor te dragen en te horen beslissen over het beroep ingesteld door de gedaagden door de burgerlijke partijen tegen een vonnis der Correctionele Rechtbank te Turnhout, d.d. 25 september 1959, dat uitspraak doet over het meerdere der nog toe te kennen schadevergoeding ingevolge vonnis der Correctionele Rechtbank te Turnhout d.d. 7 maart 1958, in een vervolging uit hoofde van onvrijwillige verwondingen ;

Gezien de beroepen ingediend op 1 oktober 1959 door Baeyens en de Cooperatief St. Willebrordus ; op 2 oktober 1959 door de burgerlijke partijen Compeers en Verschueren tegen het vonnis uitgesproken door drie rechters, op 25 september 1959 door de Rechtbank van Eerste Aanleg van het arrondissement Turnhout, dewelke, rechtdoende in Correctionele zaken, betichte en de burgerlijk verantwoordelijke partij veroordeelt om solidair aan de burgerlijke partijen te betalen :

Compeers Constantinus : 25.000 F. ;

Verschueren Anna-Maria, in hoedanigheid van voogdes over de minderjarige kinderen Compeers Jeanne, Compeers Anne-Marie en Compeers Walter : de som van : 1.109.016 F. 50 centiemen ;

Sommen te vermeerderen met de vergoedende intresten vanaf de dag der feiten, zijnde 4 oogst 1957, de gerechtelijke intresten vanaf 7 maart 1958, datum der aanstelling van de burgerlijke partijen ;

Verwijst betichte en de burgerlijk verantwoordelijke partij eveneens solidair tot de kosten der burgerlijke partijen, belopende deze kosten tot op heden : 3.622 F. ;

Overwegende dat de beroepen regelmatig zijn naar vorm en tijd ;

Dat beklaagde en burgerlijk aansprakelijke van hun beroep afzien tegenover de eerste burgerlijke partij Compeers Constantinus en dat deze burgerlijke partij erkent « betaald te zijn geweest » en geen eis meer stelt ;

Overwegende dat het Hof derhalve nog slechts te beslissen heeft over de schadevergoedingen welke uiteindelijk aan de tweede burgerlijke partij Verschueren Anna qualitate qua dienen toegekend ;

a) morele schade van Compeers Walter ;

Overwegende dat de eerste rechter met billijkheid deze schade op 2.000 F. beraamd heeft ;

b) uitgaven betrekking hebbend op dokters- en verplegingskosten ;

Overwegende dat het bedrag van 42.505 F. verrechtvaardigd is en trouwens niet betwist wordt ;

c) materiële schade geleden door de drie kinderen Compeers ;

Overwegende dat de kinderen voordeel hebben bij het inkomen van hun ouders ;

Dat nochtans niet kan aangenomen worden zoals de burgerlijke partij aanvoert, dat zij daarbij levenslang voordeel hebben noch dat zij, zoals beklaagde aanvoert, slechts tot 18 jaar daarbij voordeel hebben ;

Overwegende dat gelet op de stand en de middelen der ouders de eerste rechter op billijke wijze bepaald heeft dat ter zake elk der kinderen tot 23 jaar dit voordeel zou genoten hebben ;

— dat wat meer bepaald Compeers Jeanne aangaat deze laatste nog steeds als studente dient beschouwd zoals haar broeder en haar zuster;

Overwegende dat wat betreft het juist inkomen der ouders Compeers er geen volstrekt zekere cijfers konden voorgebracht derwijze dat de berekeningen des betreffend ex aequo et bono dienen te geschieden;

Overwegende dat de eerste rechter naar redenen waarbij het Hof zich aansluit een bedrag van 25.000 F voor elk der drie overblijvende kinderen als uitgangspunt van deze schadeberekening vastgesteld heeft;

Overwegende derhalve dat uit dien hoofde toekomt, ingevolge hierboven genoemde berekeningen;

aan Compeers Jeanne: 109.750 F;

aan Compeers Anne-Marie: 250.761 F;

aan Compeers Walter: 304.000 F;

Overwegende dat betichte beweert dat de eerste rechter daarenboven, ten onrechte, aan deze kinderen nog bijkomende vergoedingen toegekend heeft hoofdens hun aandeel in een gebeurlijk patrimonium dat door deze ouders gevormd zou geweest zijn;

Overwegende dat niets toelaat met enige zekerheid te voorzien hoe groot het vermogen van de ouders bij hun normaal overlijden zou geweest zijn;

Overwegende dat de verantwoordelijke dader van een ongeval slechts kan gehouden worden tot het herstellen van de schade welke hij werkelijk toegebracht heeft er niet van een louter hypothetische schade waarvan het bewijs niet voorgebracht wordt;

Overwegende dat de eerste rechter derhalve inderdaad ten onrechte bijkomende vergoedingen uit dien hoofde toegekend heeft;

Overwegende dat betichte en burgerlijk verantwoordelijk gedaagde te vergeefs aanvoeren dat kinderen boven 18 jaar of in casu boven 23 jaar er geen belang bij hebben hun ouders nog verder te zien leven; dat zij er integendeel zeker belang bij hebben maar dat dit element een der grondslagen is van de bedragen welke wegens zedelijke schade aan kinderen dienen toegekend;

d) zedelijke schade wegens overlijden van de beide ouders;

Overwegende dat de eerste rechter terecht de zedelijke schade gezamenlijk gerekend voor het tragisch overlijden van hun ouders en van hun broertje voor elk der kinderen billijkerwijze op 100.000 F. beraamd heeft;

Overwegende dat er geen afdoende reden bestaat om het morele leed doorstaan door het kind Compeers J. lager te schatten dan het leed van haar broeder en zuster, daar deze kinderen zich werkelijk als broers en zusters aanzien;

NOOT: Het gedeeltelijk hervormde vonnis van de Rechtbank te Turnhout d.d. 25 september 1959 is in dit nummer eveneens opgenomen. Een voorziening tegen vorenstaand arrest werd op 5 december 1960 door het Hof van Cassatie verworpen.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer — 25 juni 1960.

Voorzitter: M. Van Mallegheem.

Raadsheren: M.M. Morel de Westgaver en Buysse.

Advocaat-generaal: M. Bonte.

Advocaat: Mr. Van Beylen (Brugge).

Check. — Valse handtekening. — Zonder datum. — Geen vermelding van de plaats van uitgifte. — Onvoldoende beschikbare dekking bij de uitgifte door dader bekend. — Artikel 509 bis S.W.B. — Strafbaarheid.

Hij die een bankcheck valselijk ondertekent met de naam van zijn zoon, en, bij de uitgifte van de check, met opzet nalaat hem te dagtekenen en de plaats van uitgifte te vermelden, tevens wetend dat er geen voldoende en beschikbare dekking is, maakt zich schuldig aan het wanbedrijf voorzien bij art. 509 bis SWB. — Immers, de onregelmatigheden gepleegd in de vormen eigen aan de checks blijven zonder uitwerksel op de strafbaarheid van de uitgifte, van zodra de dader, op het ogenblik waarop hij de check uitgaf, wist dat er geen voldoende dekking was.

O.M. t./ Pille, Hilaire.

Overwegende dat de beklaagde en het Openbaar Ministerie, tijdig en regelmatig beroep hebben ingesteld;

Overwegende dat Pille in verdenking werd gesteld wegens valsheid in geschriften en om twee checks zonder dekking te hebben uitgegeven;

Overwegende dat de valsheid in geschriften hierin bestaat dat de beklaagde op 7 november 1957 een check uitgaf welke hij valselijk met de naam van zijn zoon ondertekende; dat deze tekortkoming aan de openbare trouw vaststaat en terecht door de eerste rechter weerhouden werd;

Overwegende dat de beklaagde aan Willems een check van 10.000 frank en aan de overste van de kliniek te Knokke een check van 3.820 frank heeft overhandigd; dat hij de checks liet tekenen door zijn zoon die houder was geweest van een bankrekening doch op dewelke, toen hij de check uitgaf, er geen geld meer was en dat, naar zijn verklaring, hij telkenmale met opzet naliet de checks te dateren en de plaats van uitgifte te vermelden;

Overwegende dat het wanbedrijf voorzien bij artikel 509 bis van het S.W.B. bedreven is door het materieel feit van de uitgifte van een check zonder voldoende, voorafgaande en beschikbare dekking onafgezien de omstandigheid of de check geen datum draagt, gepost-dateerd wordt, de plaats van uitgifte niet vermeldt of ja dan neen op een bank aangeboden wordt; dat inderdaad de onregelmatigheden begaan in de vormen eigen aan de checks zonder invloed zijn voor het plegen van het misdrijf en dat het voldoende is opdat het feit schuldig weze, dat de dader wist, toen hij de check uitgaf, dat er geen dekking was;

Dat dientengevolge de feiten B 1-2 bewezen zijn; dat evenwel de straffen door de eerste rechter uitgesproken te zwaar voorkomen en dienen herleid zoals hierna zal worden bepaald;

Om deze redenen,

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak;

Gelet op de wetsbepalingen in het beroepen vonnis

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

aangehaald, en bovendien op artikel 24 der Wet van 15 juni 1935 en artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering, alle wetsbepalingen door de heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid;

Ontvangt de beroepen en er over beslissend:

Bevestigt het bestreden vonnis, met deze enkele wijziging wat de toemeting van de straf aangaat dat Pille Hilaire voor het feit A veroordeeld wordt tot een gevangenisstraf van een maand en een geldboete van 50 frank, en voor de feiten B 1-2 samen tot een gevangenisstraf van 2 maand en een geldboete van 50 frank;

Verhoogt deze geldboeten van 50 frank met 190 deциemen, aldus elke geldboete gebracht op 1.000 frank;

Beveelt dat bij gebreke aan betaling binnen de door de Wet bepaalde termijn deze geldboeten zullen mogen vervangen worden door een gevangenisstraf van 15 dagen voor elke geldboete;

Verwijst hem in de kosten van het beroep begroot op de som van 792 frank.

OPMERKING: De voorziening tot cassatie door verwezene tegen bovenvermeld arrest ingesteld werd verworpen bij arrest van 9 januari 1961.

HOF VAN BEROEP TE LUIK

30 juni 1960.

Voorzitter: M. Ulrix.

Advocaat-generaal: M. Kellens.

Advocaten: Mrs. Geyskens en Bas loco Maris.

Aansprakelijkheid van de arbeider tegenover zijn werkgever voor door een misdrijf berokkende schade aan een voertuig. — Bevoegdheid van de burgerlijke rechter en ontvankelijkheid van de op artt. 1382-1383 B.W. steunende vordering. — Beperking van de aansprakelijkheid van de arbeider krachtens art. 8 van de wet op het arbeidscontract.

De vordering van een werkgever tegen zijn werknemer, gesteund op dezes delictuele verantwoordelijkheid krachtens de artt. 1382-1383 B.W. behoort niet tot de bevoegdheid van de Werkrechtsraad.

Wanneer het aan de werknemer verweten feit tegelijkertijd een inbreuk op de strafwet en een niet-nakoming van zijn contractuele verplichtingen uitmaakt, mag de schuldeiser zijn vordering tot schadevergoeding zowel op de delictuele als op de contractuele verantwoordelijkheid van zijn schuldenaar steunen.

Krachtens art. 8 van de wet van 10 maart 1900 op het arbeidscontract, gewijzigd bij de wet van 4 maart 1954, is de arbeider in geval van gebrekkig werk, van verkeerde aanwending van materialen, van vernieling of van beschadiging van materieel, gereedschap, grondstoffen of voortbrengselen, aansprakelijk voor zijn bedrog en zijn zware schuld en slechts voor lichte schuld wanneer deze in zijne hoofde eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt.

Vermeire t./ Jacobs.

Gezien de stukken van het geding, namelijk het vonnis, in regelmatige uitgifte voorgelegd, uitgesproken op 27 april 1950 door de burgerlijke rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement Hasselt;

Overwegende dat het hoger beroep, tegen voormeld

vonnis aangetekend bij exploit, in datum 19 juni 1959, van deurwaarder J. Smeets, wonende te Beringen, regelmatig is naar de vorm en binnen de door de wet opgelegde termijnen ingesteld werd; dat verder daartegen geen gronden van niet-ontvankelijkheid aangevoerd worden, noch voorhanden zijn;

Overwegende dat de eis van geïntimeerde, oorspronkelijke aanlegger, strekte tot vergoeding van de schade hem berokkend tengevolge van een verkeersongeval, dat zich te Deurne (bij Diest) op 29 oktober 1958, om 16 u. 45 voordeed, waarbij een lichte vrachtwagen, aangereden en omzeggens volledig vernield werd;

Overwegende dat appellant ten onrechte opwerpt dat de eerste rechter onbevoegd was om kennis te nemen van het geschil, vermits de rechtbank van eerste aanleg steeds bevoegd is (artikel 8, al. 1 van de wet van 25 maart 1876); dat hij wellicht bedoelt dat de eerste rechter zich van de zaak moest ontlasten, omdat ze tot de bevoegdheid van de werkrechtsraad behoort (art. 1 en 43 van de wet van 9 juli 1926);

Overwegende dat de vordering van geïntimeerde — zoals ze ingesteld werd — gegrond is op de delictuele verantwoordelijkheid van appellant (art. 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek); dat dergelijke vordering niet tot de bevoegdheid van de werkrechtsraad behoort; dat de eerste rechter dus terecht kennis genomen heeft van het geschil;

Betreffende de grond van de zaak:

Overwegende dat de eerste rechter terecht beslist heeft (hetgeen appellant in zijn besluiten voor het Hof niet betwist) dat het ongeval waarbij het voertuig van geïntimeerde vernield werd, veroorzaakt werd door de schuld van appellant, bepaaldelijk door inbreuken op de strafwet (art. 26, 1e van het verkeersreglement; art. 14, 17, 18 en 26 van het Koninklijk Besluit van 18 oktober 1957);

Overwegende dat partijen het eens zijn dat het ongeval gebeurd is terwijl appellant zich in de uitvoering van het met geïntimeerde gesloten contract van dienstverhuring bevond; dat het ook vaststaat (hetgeen door geïntimeerde ten onrechte betwist wordt) dat bedoeld contract een arbeidsovereenkomst is, waarop de wet van 10 maart 1900 toepasselijk is, daar het werk, dat appellant voor rekening van geïntimeerde moest verrichten, hoofdzakelijk handenarbeid was;

Overwegende dat de fout, die appellant bij het ongeval begaan heeft, tegelijkertijd een inbreuk op de strafwet en een niet-nakoming van zijn contractuele verplichtingen (art. 8 van voormelde wet) uitmaakt; dat in dergelijk geval, de schuldeiser zijn vordering tot schadevergoeding zowel op de delictuele als op de contractuele verantwoordelijkheid van de dader van de fout mag steunen (De Page, 11, 927);

Overwegende dat appellant echter opwerpt dat, zelfs in geval hij op grond van artikelen 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek mag aangesproken worden, hij de beperking van verantwoordelijkheid, voorzien bij voormeld artikel 8 (zoals gewijzigd door de wet van 4 maart 1954), mag inroepen;

Overwegende dat de opwerping van appellant gegrond is; dat het inderdaad aan de contracterende partijen toegelaten is in hun overeenkomst een beding in te lassen, strekkende tot beperking van hun verantwoordelijkheid spruitende uit de delicten (bedrog en zware schuld uitgezonderd), die zij zouden begaan ter gelegenheid van de betrekkingen, die hun overeenkomst meebrengt (De Page, 11, 1053); dat voormeld artikel 8 erop neerkomt dergelijke beperking van verantwoordelijkheid op alle arbeidsovereenkomsten toepasselijk te maken;

Overwegende dat het ongeval, in feite, noch aan het bedrog, noch aan de zware schuld van appellant te wijten is; dat het evenmin bewezen is dat de schuld, waardoor het veroorzaakt werd, in hoofde van appellant eerder gewoonlijk dan toevallig zou voorkomen; dat, bijgevolg, de vordering van geïntimeerde moet afgewezen worden;

Om deze redenen,

Het Hof, uitspraak doende in openbare zitting en op tegenspraak;

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord de Heer Advocaat-Generaal J. Kellens in zijn eensluidend advies;

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk en gegrond;

Dienvolgens, doet het bestreden vonnis teniet, wijst de eis van geïntimeerde af;

Verwijst hem in de kosten van beide aanleggen.

Noot. — Het door vorenstaand arrest vernietigde vonnis van de Burgerlijke Rechtbank te Hasselt dd. 27 april 1959 verscheen in de lopende jaargang van het R.W., 1425 v. met een noot van A. Vandeurzen. In verband met het in het arrest gestelde omtrent de toelaatbaarheid van de aansprakelijkheidsbeperkende bedingen met uitsluiting van bedrog en zware schuld verg. o.a. Cass. 25 september 1959, Pas. 1960, 1. 113, met de conclusies van advocaat-generaal Mahaux; R.W. 1959-60 1255; Revue critique de Jurisprudence Belge 1960, 5, met noot van Jean Dabin; J. T. 1960, 114 met noot van J. F. Rothier en de op 16 september 1957 door procureur-generaal Hayoit de Termicourt gehouden rede over «Bedrog en grove Schuld op het stuk van de niet nakoming van contracten», R.W. 1957-58, 65 v.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

2e Kamer. — 7 december 1960

Voorzitter : M. Ceulemans.

O.M. : M. van Hoeylandt.

Advokaten : Mrs. H. van der Mensbrugghe
en E. Henderickx.

Echtscheiding. — Zware belediging wegens weigering huwelijksplicht te vervullen. — Bewijslast.

De bij artikel 212 B.W. aan de echtgenoten opgelegde plicht om samen te wonen includeert het volbrengen van de normale fysische huwelijksplicht, uitgezonderd de gevallen, waar de hoge leeftijd van de partijen of een tevoren gekende toestand of aangegane overeenkomst de normale verwachting op geslachtsverkeer uitsluit.

De vrijwillige weigering om de huwelijksplicht te volbrengen is ongetwijfeld als een zware belediging aan te merken. Hetzelfde geldt voor de verzuiging aan de toekomstige wederpartij van een aan de andere partij bekende ongeneeslijke vorm van steriliteit of impotentie.

Over de bewijslast in zulke gevallen : zie nader het vonnis.

D. t/ S.

Gezien de gedingstukken o.m. het verzoekschrift aangeboden dd. 22 oktober 1959, en de dagvaarding ten gronde dd. 27 april 1960;

Aangezien de rechtspleging regelmatig is naar vorm en inhoud;

Overwegende dat aanlegster op 22 oktober 1959 een verzoekschrift strekkend tot echtscheiding nederlegde waarin zij voorhield dat haar huwelijk met verweerder nooit voltrokken is geweest en dat verweerder steeds weigert zijn huwelijksplicht te volbrengen zodat vertoogster, na bijna twee jaar huwelijk en samenwonen nog altijd maagd gebleven is; dat deze vrijwillige, voortdurende en door geen enkele reden te verschonen weigering, voor vertoogster een zware belediging uitmaakt;

Dat zij, ter zitting, twee dokterscertificaten voorbracht, het eerste dd. 18 augustus 1959 uitgaande van dokter V. Schepens te Antwerpen, luidend als volgt : «ondergetekende verklaart heden de genaamde D. Maria onderzocht te hebben en bestatigt bij gynaecologisch onderzoek dat het hymen ongeschonden was», het tweede opgesteld door dokter P. Steyaert te Berchem-Antwerpen, dd. 1 oktober 1959, luidend als volgt : «Ondergetekende geneesheer verklaart heden onderzocht te hebben de genaamde D. Maria en vastgesteld te hebben dat zij niet ontmaagd is »;

Dat haar raadsman hierin het bewijs meent te vinden dat er tussen partijen nooit voldoende geslachtsverkeer heeft plaats gehad, alhoewel partijen in het huwelijk traden op 17 december 1957, respectievelijk 21 en 41 jaar oud zijn, en niet betwist wordt dat zij twee jaar samengewoond hebben;

Overwegende dat verweerder er zich toe beperkt «de beweringen van aanlegster tegen te spreken», bewerende dat aanlegster zonder enige opgave van reden het echtelijk dak heeft verlaten en zich verder houdt aan enkele algemeenheden in rechte (waarvan sommige onjuist zijn, zoals verder toegelicht) zonder enig duidelijk of rechtstreeks antwoord te geven op aanlegsters ten lastelegging;

Dat aanlegster in deze ontwijkende houding van verweerder het bewijs meent te vinden van het vrijwillig of toch minstens zwaar beledigend karakter van verweerders tekortkoming op maritaal gebied;

In rechte :

Overwegende dat in de veronderstelling dat werkelijk bewezen ware dat partijen nooit geslachtsverkeer met elkaar zouden onderhouden hebben, bovendien nog moet bewezen worden dat zulks te wijten is aan verweerder, en wel hetzij aan een vrijwillige en niet-gefundeerde weigering van zijnentwege om de normale huwelijksplicht te vervullen, hetzij aan een weliswaar onvrijwillige impotentie, op voorwaarde dat deze vóór het huwelijk bestond, bestendig en ongeneeslijk is, en door verweerder gekend was en verzwegen werd ter gelegenheid van diens huwelijk;

Overwegende, inderdaad, dat verweerder zich in rechte vergist wanneer hij beweert dat geen enkele wettekst de weigering van geslachtsverkeer als een belediging aanduidt; dat artikel 231 B.W.B. de grove beledigingen welke de echtscheidingen noch bepaalt noch opsomt, welke taak overgelaten wordt aan de rechters; dat als grove belediging geldt elk zedelijk leed dat vrijwillig en ten onrechte door de ene echtgenoot aan de andere aangedaan wordt en zo zwaar valt dat het samenleven ondraaglijk maakt (Novelles, V° Divorce nr 152); dat de rechtsleer en de rechtspraak terecht en eenparig besluiten dat de plicht van de echtelingen om samen te wonen, voorgeschreven door artikel 212 B.W.B. het volbrengen van de normale fysische huwelijksplicht includeert, behoudens in uitzonderlijke gevallen, waar de hoge leeftijd van de

trouwlustigen of een op voorhand gekende toestand of een bij voorbaat aangegane overeenkomst tussen partijen de normale verwachting op geslachtelijk huwelijksleven uitsluit. (vgl. De Page I, nr 698);

Dat de vrijwillige weigering om de huwelijksplicht te volbrengen dan ook ongetwijfeld onder de zware beledigingen dient gerangschikt (De Page, I, nr. 869; Pasquier, Précis du Divorce nr 68 en de aldaar vermelde rechtspraak; R.P.D.B. V° Divorce et Séparation de Corps, n° 56 en 57 en de daar aangehaalde rechtspraak).

Overwegende dat verweerder het juist voorheeft waar hij zegt dat de onmacht van de man door geen enkele wettekst als een belediging aangeduid wordt, maar zich andermaal vergist waar hij beweert dat het verzwijgen van de impotentie vóór het huwelijk geen daad van belediging « kan » uitmaken;

Dat de impotentie door ons Burgerlijk Wetboek niet meer aangenomen wordt als een oorzaak van nietigheid van het huwelijk en dat zij — op zichzelf beschouwd — evenmin een grond tot echtscheiding uitmaakt (De Page, I nr 581, Nouvelles V° Divorce etc. n° 169, Luik, 22 okt. 1946, Jur. Cour d'Appel de Liège, 1946-47, blz. 132);

Dat echter wel als grove belediging wordt aanvaard het feit dat één van de partijen reeds voor het huwelijk aangedaan zijnde door een ongeneeslijke vorm van steriliteit of impotentie, en deze toestand kennende hem verzwijgt aan zijn toekomstige wederhelft (Arthur De Neef, Studie van de rechtspraak over de feiten daterende van vóór het huwelijk als rechtsgrond tot echtscheiding in R.W.B. 23e jg. 1959-60, kol. 1873-1875, en de aldaar aangehaalde rechtspraak, Rép. prat. V° Divorce etc. n° 57, het reeds geciteerd vonnis van Luik; Antwerpen, 21 januari 1957, R.W.B. 21e jg. kol. 231-232; Duynstee, Burgerlijk Recht en Zielzorg, 's Hertogenbosch 1948 blz. 41, sub II);

Overwegende dat verweerder, in de huidige stand van het geding, ontwijkt een bepaald standpunt in feite in te nemen en dat aanlegster meent dat het haar volstaat het bewijs te leveren van haar maagdelijkheid opdat de bewijslast automatisch zou omgewendeld worden en, uit de ontwijkende houding van verweerder zou moeten besloten worden dat hij vrijwillig alle geslachtsverkeer heeft geweigerd of dat hij een gebeurlijke impotentie heeft verzwegen;

Dat dit punt uiterst delicaat is en, ten gepaste tijde, nader zal hoeven beslecht te worden in het licht van de twee volgende grondprincipes;

Dat enerzijds zonder zo ver te moeten gaan als voorgeschreven wordt door Nov. V° Divorce enz. nr 171 (voortgaande op een vonnis van Brussel, 24 januari 1931, Jur. div. dl. II, p. 22) de bewijslast op aanlegster rust, niet alleen, wat haar toestand van maagdelijkheid betreft, maar ook aangaande het vrijwillig karakter van de weigering van haar man of het bewust karakter van de verzwijging waaraan hij zich zou hebben bezondigd, zoals zij trouwens zelf genoegzaam aanvoelde blijkens de bewoordingen van haar verzoekschrift in echtscheiding; zie Rép. P.D.B. V° Divorce n° 56 en de aldaar aangehaalde rechtspraak;

Dat anderzijds in burgerlijke zaken waar de ene partij fataal benadeeld wordt in de mate dat de andere bevoordeligd wordt en waar het volstrekt recht tot zwijgen en zelfs tot liegen (dat in strafzaken aan de betichte toekomt) niet bestaat, de beide partijen gehouden zijn op normale wijze samen te werken tot het leveren van het bewijs en niet kan aanvaard worden dat een partij spijs reeds bezwarende gedeeltelijke bewijslevering door de tegenstrever, zich in een soort « mist » blijft hullen en het debat systematisch

ontwijkt om aldus de aanleggende partij te beletten haar bewijslevering te volledigen (vgl. De Page, III, nr. 729);

Dat een partij die in zulke houding volhardt hierdoor onvermijdelijk zware vermoedens tegen zich opstapelt;

In feite :

Overwegende dat de zeer beknopte dokterscertificaten welke door aanlegster voorgebracht worden weliswaar verklaren dat « het hymen ongeschonden is »

Dat tegen deze certificaten twee bezwaren bestaan, te weten dat zij alleen een deskundig besluit behelzen waarvan de gegrondheid niet door de rechtbank kan gecontroleerd worden, bij gebrek aan enige motiveering, en vervolgens dat de niet-ontmaagding niet altijd het bewijs levert van volstrekte afwezigheid van geslachtsverkeer;

Dat de bouw en de morphologie van het hymen inderdaad een dusdanig grote verscheidenheid vertoont van individu tot individu; dat er gevallen voorkomen waarbij het maagdvlies ongeschonden blijft, spijs herhaald geslachtsverkeer, ja zelfs tot aan een eerste bevalling, zodat het onderzoek ervan een zeer delicate aangelegenheid is (Simonin, Médecine légale judiciaire, 3e éd. Paris, 1955, blz. 377-380, alsook blz. 445-447);

Dat de rechtbank, in deze aangelegenheid dan ook de zienswijze overneemt, uitgedrukt in een vonnis van Colmar, 12 maart 1929, aangehaald in Nouvelles, V° Divorce enz. sub nr 170, om deze certificaten als een onvoldoende bewijsmiddel te aanzien en de hierna bepaalde onderzoeksmaatregel voor te schrijven;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Gehoord in openbare terechtzitting de heer J. Van Hoeylandt, Substituut-Procureur des Konings, in zijn strijdig advies, gegeven in de Nederlandse taal,

Rechtdoende op tegenspraak,

Verklaart de rechtspleging regelmatig naar vorm en inhoud;

Alle andere of tegenstrijdige besluiten verwerpende,

Verklaart de gegrondheid in de huidige stand van het geding niet voldoende bewezen, en alvorens verder recht te doen, zegt dat er zal overgegaan worden tot een deskundig onderzoek, met opdracht aan de deskundige de aanlegster, D. Maria Philomena Roger, te onderzoeken, en in een omstandig schriftelijk en ter Griffige dezer rechtbank neder te leggen verslag, waarvan de handtekening zal voorafgegaan worden van de eed zoals deze in art. 317 W.B.R. (K.B. nr 300 van 30 maart 1936) wordt vermeld, « te zeggen of deze dame over een normale constitutie beschikt, of zij lichamelijk beschouwd maagd is gebleven en of zulks, in haar geval, toelaat te besluiten of minstens met grote waarschijnlijkheid aan te nemen dat zij nooit geslachtelijk verkeer gehad heeft met een man »;

Laat aan partijen toe om binnen de vijftien dagen van huidig vonnis overeen te komen in de keuze van deskundige-gynecoloog, en bij gebreke hieraan benoemt van nu af de heer dokter Karel Pannemans, wonende te Antwerpen, Belgiëlei 57, van ambtswege daartoe aangesteld;

Dit alles om, na nederlegging van dit verslag, verder besloten en gevonnist te worden als naar recht;

Kosten voorbehouden.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

23 maart 1961.

Voorzitter : M. Frère.

Rechters : M.M. Schiepers en Meers.

Advocaten : Mrs. Smets, Delvaux en Stas.

Huwelijk. — Feitelijke scheiding. — Verhaalsrecht van derden tegen de echtgenoot. — Doktershonoraria.

Derden behouden een verhaal tegen de echtgenoot in de mate dat deze, niettegenstaande de feitelijke scheiding een onderhoudsvergoeding aan zijn vrouw verschuldigd blijft. Dit geldt zeker voor doktershonoraria, wanneer zoals in casu de toegekende uitkering tot levensonderhoud alleen de gewone kosten van eten en dgl. en geen geneeskundige verzorging betreft.

Hubrechts t./ Landmeters en Mellet.

Gezien de stukken van het geding en namelijk de in regelmatige vorm voorgelegde uitgifte van het vonnis op 16 juni 1960 tussen partijen geweest door de heer Vrederechter van het kanton Tongeren ;

Aangezien het beroep aangetekend tegen dit vonnis van 19 september 1960 ontvankelijk is ;

Overwegende dat het nochtans ongegrond is ;

Overwegende dat beroeper zich steunt op de zg. zienswijze door De Page in zijn : *Traité élémentaire de Droit Civil Belge*, deel X, bl. 575-577 uiteengezet ;

Overwegende dat deze auteur integendeel aanneemt dat derden een verhaal tegen de echtgenoot behouden in de mate dat deze, niettegenstaande de feitelijke scheiding, een onderhoudsvergoeding aan zijn vrouw verschuldigd blijft ;

Overwegende dat in de huidige omstandigheden deze onderhoudsvergoeding verschuldigd blijft vermits de feitelijke scheiding niet aan de echtgenote te wijten is ; (De Page loc. cit. Deel X, n° 591, bl. 577 en Kluyskens : *Het Huwelijkscontract*, VIII, n° 132, c., bl. 213) ;

Overwegende dat zo in zekere omstandigheden Kluyskens aanneemt dat, wanneer de verlaten vrouw haar man tot uitkering van een onderhoudsgeld heeft doen veroordelen, de verplichting de schulden te betalen zou ophouden, omdat hij anders zou verplicht worden tweemaal te betalen. (Kluyskens, *Personen- en Familierecht*, VII, n° 413, bl. 379), dit laatste gevaar «in casu» niet bestaat vermits, volgens het eerste vonnis, de onderhoudsrente die toegekend werd slechts de gewone kosten van eten, kledij, woonst, vuur en licht behelst en de dokterszorgen uitsluit ;

Overwegende dat het vonnis a quo dan ook dient bevestigd in al zijn beschikkingen ;

Gezien artikel 2, 30 tot 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 ;

Om deze redenen,

De Rechtbank, zetelend in graad van beroep, statuerende op tegenspraak ;

Machtigt ambtshalve de gedaagde gehuwde (echtgenote) lees : vrouw om in rechte te staan ;

Ontvangt het beroep, zegt het ongegrond ;

Bevestigt het vonnis a quo in al zijn beschikkingen ;

Veroordeelt beroeper in de kosten van beroep.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE TURNHOUT

25 september 1959.

Voorzitter : M. van den Hove d'Ertsenryck.

Rechters : M.M. Verhoeven en Van Cauwenbergh.

O.M. : M. Vervliet.

Advocaten : Mrs. Van Dessel en Schuermans.

Schade. — Verlies door kinderen van een latere hogere nalatenschap wegens vervroegd overlijden van hun ouders ?

Verkeersongeval waardoor de ouders van drie kinderen het leven verloren. Door dit overlijden werden de kinderen in casu van een patrimonium uitgesloten, dat zonder dit ongeval ongetwijfeld te hunne voordele zou gevormd zijn. Het kan niet worden verondersteld, dat de ouders naargelang het progressieve verminderen en wegvallen der opvoedingskosten hun inkomsten volledig voor eigen doeleinden zouden uitgegeven hebben. Integendeel strookt het met de redelijkheid te aanvaarden, dat ze een zeker bezit zouden verwezenlijkt hebben, dat uiteindelijk aan de kinderen moest ten goede komen. Voor de uit dien hoofde toegekende bedragen, zie nader het vonnis.

Bayens en L. V. St. Willibrordus t./ Compeers s.a. b.p.

1. Overwegende dat het bedrag van 25.000 fr. gevorderd door de burgerlijke partij Compeers Constantinus wegens het moreel leed, hem veroorzaakt door het tragisch overlijden van zijn zoon, schoondochter en kleinzoon, niet met hem inwonend, een billijke vergoeding daarstelt ;

Dat geen enkel bewijs voorhanden is, noch aanwizing verstrekt wordt, waarop de bewering der burgerlijke partij, als zou tussen de burgerlijke partij en de slachtoffers een slechte verstandhouding bestaan hebben, zou kunnen steunen ;

2. Overwegende wat de eis betreft der burgerlijke partij Verschueren Anna Maria, handelende in hoedanigheid van voogdes over de minderjarige kinderen Compeers Jeanne, Compeers Anne-Marie en Compeers Walter :

A. Overwegende dat, wat Compeers Walter betreft, de lichamelijke letsels hem berokkend, zich beperkt hebben tot een hersenschudding en oppervlakkige kwetsuren, aanleiding gevend tot een hospitalisatie en een werkonbekwaamheid van drie weken ;

dat een schadeloosstelling wegens zedelijke schade, ad 2.000 fr. billijk is ;

B. Overwegende dat de uitgaven, betrekking hebbend op dokters- en verplegingskosten, begrafeniskosten en herstellkosten van het aangereden voertuig, bewezen zijn voor een niet betwist bedrag van 42.505 frank ;

C. Overwegende wat betreft de materiële schade, geleden door de kinderen Compeers :

Overwegende dat de hoegrootheid der toe te kennen schadeloosstelling voor materieel verlies dient beoordeeld te worden, naar het te berekenen materieel voordeel, hetwelk de kinderen Compeers uit het werk en de inkomsten hunner ouders zouden genoten hebben, wanneer het kwetsige ongeval niet ware tussengekomen ;

Overwegende dat, rekening houdend met de inkomsten der echtgenoten Compeers-Verstappen, en met de voor hun persoonlijke noodwendigheden aan te wenden bedragen, in billijkheid mag aanvaard worden,

dat, ten tijde van het ongeval de kinderen een jaarlijks voordeel genoten van 100.000 fr.; dat, waar een der vier kinderen Compeers, namelijk Compeers Henri, ingevolge het ongeval eveneens het leven verloor, voor elk der drie overblijvende kinderen, een verlies van 25.000 fr. per jaar als uitgangspunt der schadeberekening dient weerhouden;

Overwegende dat, in aanmerking nemend de stand en de middelen der ouders, het geen twijfel nalaten kan, dat de kinderen uit de inkomsten hunner ouders een opleiding en opvoeding, uitzet en instelling zouden genoten hebben, welke billijkerwijze kan ondervangen door de toewijzing van het beraamde, jaarlijkse voordeel ad 25.000 fr. aan elk der kinderen, tot 23-jarige ouderdom;

Dat aldus, uit dezen hoofde, aan elk der kinderen toekomt :

— Compeers Jeanne: 5 jaar, of 4,3900 X 25.000 is 109.750 fr.

— Compeers Anne-Marie: 12 jaar, of 9,1186 X 25.000 is 250.761,50 fr.

— Compeers Walter : achttien jaar, of 1,1600 X 25.000 is 304.000 fr.

Overwegende dat het vaststaat, dat het voortijdig overlijden hunner ouders, de kinderen daarenboven in casu van een patrimonium heeft uitgesloten, hetwelk zonder twijfel, zonder het ongeval, ten hunne voordele ware gevormd geweest;

Dat het immers niet kan verondersteld, dat de ouders, naargelang het progressieve verminderen en wegvallen der opvoedingskosten, hunne inkomsten volledig voor eigen doeleinden zouden verteerd hebben, dat het integendeel met de redelijkheid strookt, te aanvaarden, dat ze zich een zeker bezit zouden verwezenlijkt hebben, hetwelk de kinderen alleszins uiteindelijk moest ten goede komen;

Dat, rekening houdend met de staat en stand der ouders, met hunne respectievelijke inkomsten en productieve levensduur, met het progressief verminderen der gezinslasten, met de erf-gerechtigheid der kinderen, en met het voordeel der vooraf-betaling, naar billijkheid dient aanvaard te worden, dat de schade, uit dezen hoofde door de kinderen geleden vaststaat als volgt :

— voor Compeers Jeanne: 50.000 fr.;

— voor Compeers Anne-Marie: 125.000 fr.;

— voor Compeers Walter: 125.000 fr.;

D. Overwegende dat de zedelijke schade, gezamenlijk gerekend voor het tragisch overlijden van hunne ouders en van hun broertje, voor elk der kinderen billijkerwijze op 100.000 fr. dient vastgesteld;

Dat er geen afdoende reden bestaat het morele leed, doorstaan door het kind Compeers Jeanne, hetwelk nog zeer jong was toen haar vader met Verstappen Maria een tweede huwelijk aanging, lager te schatten dan het leed van haar broeder en zuster;

E. Overwegende dat het niet bewezen is, dat het slachtoffer Compeers Henri enig bewustzijn heeft gehad van het ongeval en van lichamelijke pijn; dat de vordering tot schadeloosstelling « ex haerede » dienvolgens grond mist;

Overwegende dat, na aftrek der provisionele toekenningen, en buiten beschouwing gelaten het bedrag van 42.505 fr., voor elk der kinderen dient bestemd :

— Compeers Jeanne: 109.750 plus 50.000 plus 100.000 = 259.750 fr. — 50.000 = 209.750 fr.

— Compeers Anne-Marie: 250.761,50 plus 125.000 plus 100.000 = 475.761,50 fr. — 75.000 = 400.761,50 fr.

— Compeers Walter: 2.000 plus 304.000 plus 125.000 plus 100.000 = 521.000 fr. — 75.000 fr. = 456.000 fr.

Noot: Bovenstaand vonnis werd gedeeltelijk her-
vormd bij het in dit nummer eveneens gepubliceerd
arrest van het Hof van Beroep te Brussel dd. 10
februari 1960.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

17 januari 1961.

Voorzitter : M. Meersseman.

Referendaris : M. Vandekerckhove.

Advocaten : Mrs. Flamey en Gits.

**Dagvaarding namens een naamloze vennootschap. —
Geen vertegenwoordiging door haar organen. — Ge-
volgen.**

*Een vennootschap handelt door haar organen (art.
13, wetten op de handelsvennootschappen). De orga-
nen binden de rechtspersoon alleen, wanneer zij
daartoe regelmatig aangesteld zijn en bevoegdelyk
handelen. Indien een niet-aangestelde namens de
rechtspersoon een geding inleidt is deze laatste
niet aanwezig. Dit heeft niet tot gevolg, dat de
dagvaarding nietig is maar wel, dat de immateriële
rechtspersoon niet tegenwoordig gesteld is, m.a.w.
er is geen dagvaarding. Om die reden is art. 173
Rv. niet toepasselijk en wordt de verjaring niet
gestuit. (art. 2247 B.W.).*

N.V. D.A.S. t./ Grillet.

Gezien de daging van 8 april 1960, waarbij eiseres
jegens de beide fysieke verweerders de hoofdelijke
betaling vordert van 8.440 F. wegens verzekeringspre-
mies vervallen op 16 september 1956, 1957 en 1958,
meer de rechterlijke rente en alle de kosten van het
geding ;

Overwegende dat eiseres nooit enige verzekerings-
overeenkomst sloot met een door haar erkende ven-
nootschap onder firma, zodat het eerste middel van
verweerders : het bestaan der vennootschap met ont-
binding en vereffening ervan, ter zake geen rol speelt ;

Dat de verdeling van de voertuigen tussen de beide
verweerders evenmin enig belang heeft, gezien zij
beiden de overeenkomst als fysieke personen hebben
gesloten en dat schuldenaars, die samen tot dezelfde
handelsverbinetenis gehouden zijn, hoofdelijk aanspra-
kelijk zijn (Fredericq, T. I, blz. 40 met noot) ;

Overwegende dat de verdwijning van het risico in
hoofde van de verweerders niet wordt bewezen voor
de gevorderde periode ;

Overwegende dat de verweerders de verjaring van
3 jaar in zake verzekeringen, voor de premie op 16
september 1956, inroepen ;

Dat eiseres daarentegen beroep doet op de burger-
lijke stuiting ingetreden door haar vroegere daging
van 24 augustus 1959 ;

Overwegende echter dat de rechtbank de vordering,
door deze voorgewende daging ingeleid, bij vonnis van
1 december 1959 onontvankelijk heeft verklaard omdat
de voor en namens de N.V. optredende persoon geen
hoedanigheid daartoe bewees ;

Overwegende dat rechsens een dagvaarding de ver-
jaring stuit (artikel 2246 B.W.) echter niet wanneer
de dagvaarding nietig is wegens een gebrek in de
vorm (artikel 2247 B.W.) ;

Overwegende dat een rechtspersoon zijn wil slechts

uiten kan en handelen door een fysieke persoon wiens wil de rechtspersoon vertegenwoordigt (art. 13 Whvn);

Dat «orgaan» de term is die de vertegenwoordiger van de rechtspersoon t.o.v. derden aanduidt;

Overwegende dat de organen de rechtspersoon enkel binden als zij daartoe regelmatig aangesteld zijn en bevoegdijk handelen;

Overwegende dat, wat het partij-zijn van een rechtspersoon in het proces betreft, er tweemaal partijbegrip bestaat: materiële partij is hij over wiens rechten wordt geprocedeerd (b.v. minderjarige) en formele partij is hij die in het proces optreedt (b.v. voogd);

Dat, toegepast op de rechtspersoon, deze de materiële partij zou zijn en het optredend orgaan de formele partij;

Dat echter slechts één partij ageert, nl. de rechtspersoon zodat, indien een niet-aangestelde namens de rechtspersoon een geding inleidt, deze laatste niet aanwezig is, hetgeen de rechtbank evenwel slechts kan weten doordat de verweerder de hoedanigheid van de formele partij met succes bestrijdt, daar anders de verweerder de hoedanigheid aanvaardt;

Overwegende dat de succesrijke bestrijding van de hoedanigheid van het orgaan niet als gevolg heeft dat de dagvaarding nietig is maar wel dat de immateriële rechtspersoon niet tegenwoordig gesteld is m.a.w. er is geen daging;

Dat daarom artikel 173 Rv. niet toepasselijk is;

Overwegende dat de zagezegde vroegere daging van de N.V. eiseres dd. 22 augustus 1959 geen daging was en zij dienvolgens de verjaring niet kon stuiten;

Dat de verjaring op 8 april 1960 verworven was;

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle andere besluiten afwijzend,

Veroordeelt de verweerders hoofdelijk om aan eiseres te betalen de som van 6.330 F. met de rechterlijke rente;

Verwijst de verweerders hoofdelijk tot alle kosten van het geding tot heden begroot op de som van 570 F. alsmede tot de registratierechten en alle gebeurlijke uitvoeringskosten;

Zegt dat de premies, vervallen op 16 september 1956, verjaard zijn;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-teenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

NOOT: Zie in dit nummer het tussen dezelfde partijen gewezen vonnis door dezelfde Rechtbank d.d. 1 december 1959.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

1 december 1959.

Voorzitter: M. J. Meersseman.
Referendaris: M. Vandekerckhove.

Dagvaarding namens een naamloze vennootschap. — Sanctie bij niet vermelding van de beheerders die de vennootschap in rechte vertegenwoordigen.

Dagvaarding namens een naamloze vennootschap, vertegenwoordigd door haar afgevaardigde-beheerder. Indien het bewijs niet wordt geleverd, dat deze beheerder bij de statuten last ontving om de vennootschap als eisende partij in rechte te vertegenwoordigen, is de naamloze vennootschap niet beoorlooflijk vertegenwoordigd (artt. 54 en 55 van de

wetten op de handelsvennootschappen). De sanctie daarvan is niet de nietigheid van de dagvaarding maar wel de niet ontvankelijkheid van de vorde-ring.

N.V.D.A.S. t./ Grillet.

Gezien de daging van 24 juni 1959 waarbij eiseres jegens de beide verweerders de hoofdelijke betaling vordert van 6.330 F. met de rente en de kosten van het geding hoofdens 3 vervallen verzekeringspremies;

Overwegende dat de verweerders de daging nietig heten omdat eiseres optreedt door een persoon Henri Declercq, afgevaardigde beheerder, hebbende zagezegd daartoe de nodige volmachten, die echter niet bewezen zijn;

Overwegende dat, indien de statuten er niet anders over beslissen, de lasthebbers-beheerders van een N.V. wettelijk de macht hebben om alle rechtsvorderingen in naam van de vennootschap te vervolgen, hetzij als eisende, hetzij als verwerende partij (artikel 54 Whvn);

dat de beheerders ten minste 3 in getal moeten zijn (artikel 55) zodat de daging ten minste 3 beheerders moet opgeven, die de vennootschap vertegenwoordigen;

dat hier één beheerder optreedt zodat eiseres aan de hand van de statuten duidelijk moet bewijzen dat deze beheerder de macht heeft om de vennootschap als eisende partij in rechte te vertegenwoordigen;

dat beheerders ener N.V. jegens de vennootschap mandatarissen zijn en jegens de derden organen, maar dat dit onderscheid niets afdoet aan artikel 13, bepalend dat de vennootschappen handelen door hun beheerders, wier bevoegdheden worden vastgesteld bij de akte van oprichting of bij de latere akten, ter uitvoering van de akte van oprichting verricht;

Overwegende dat de N.V. hier één beheerder opgeeft zonder het bewijs te leveren dat de statuten zijn bevoegdheid, om de vennootschap als eisende partij in rechte te vertegenwoordigen, hebben vastgesteld;

Overwegende dat de sanctie van deze niet-beoorlooflijke vertegenwoordiging niet is de nietigheid van de daging, maar de onontvankelijkheid (zie Fred. T. IV, n° 73 I° en Hrb Brussel, 9.3.1949, J.C.B. 151);

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle andere besluiten afwijzend;
verklaart de eis onontvankelijk, kosten aan eiseres, vonnis uitvoerbaar.

NOOT: Zie in dit nummer het tussen dezelfde partijen gewezen vonnis, d.d. 17 januari 1961.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

ARBEIDSGERECHT VAN BEROEP TE ANTWERPEN

17 februari 1961.

Voorzitter : M. Geysen.

Rechters : M.M. Cornelis en De Decker.

Ziekte. — Arbeider. — Verwittiging. — Bewijs door doktersgetuigschrift.

Zo geen doktersattest dient voorgelegd wanneer er niet naar gevraagd wordt, dient de werknemer, door ziekte belet te werken, nochtans onmiddellijk de werkgever te verwittigen van de reden van zijn afwezigheid, zodat het werk gedurende de afwezigheid kan geregeld worden.

Van de Walle t/ Bollens.

Overwegende dat beroepene pleit dat zij niet als verplichting had beroepster in kennis te stellen van haar werkonbekwaamheid ingevolge ziekte en noch kontraktueel noch wettelijk verplicht was een doktersattest voor te leggen; dat het ten onrechte is dat beroepster uit het feit dat Dr. Cuyper vermoedde dat beroepene op 26 april 1959 zou kunnen hersteld zijn, zijn, afleidt dat beroepene sinds die datum ongewettigd afwezig zou zijn; dat het verweerster in geval van twijfel vrijstond een opheldering dienaangaande aan beroepene te vragen, zo nodig beroepene aan te manen een doktersattest voor te leggen of zelfs een kontrolerende geneesheer naar de woning van beroepene te zenden om zich te vergewissen betreffende de ziekte-toestand van beroepene;

Overwegende dat beroepster pleit dat beroepene op 26 april 1959 niet op haar werk verscheen en ook de daaropvolgende dagen afwezig bleef zonder enige verwittiging; dat beroepster tot 8 mei 1959 tevergeefs op enig bericht vanwege beroepene gewacht heeft en haar alsdan om reden van haar ongemotiveerde afwezigheid heeft laten weten dat zij niet meer als deeluitmakend van het personeel kon aangezien worden; dat het eerste vonnis ten onrechte meent dat het wegblijven van beroepene verrechtvaardigd werd door een nieuw doktersattest van 11 mei 1959; dat immers beroepene beroepster zonder enig nieuws liet van 26 april tot 8 mei, dag waarop beroepster haar liet weten dat zij ontslagen was wegens ongemotiveerde afwezigheid en beroepene na deze brief van 8 mei een dokterscertificaat voorbracht, daterend van 13 mei; dat een dergelijke laattijdige verwittiging minstens ongehoord en ongepast is en dan ook niet meer in aanmerking kan genomen worden;

Overwegende dat, indien geen medisch attest moet voorgelegd worden zo er niet naar gevraagd wordt, de werknemer, door ziekte belet te werken, nochtans onmiddellijk de werkgever dient te verwittigen van de reden van zijn afwezigheid, zodat het werk gedurende de afwezigheid geregeld kan worden;

Overwegende dat beroepene afwezig was wegens ziekte tot 26 april 1959; dat zij echter na 26 april weg bleef zonder de werkgever te verwittigen, zodat deze terecht kon denken op 8 mei dat zij onrechtmatig afwezig was en haar aanzag als het werk verlaten hebbende;

Overwegende dat beroepene, die inderdaad haar afwezigheid verrechtvaardigd had tot 26 april, ten onrechte nagelaten had na 26 april de werkgever op de hoogte te brengen van haar voortdurende ziekte en van de vermoedelijke duur ervan;

Overwegende dat de werkrechters, gezien de feitelijke omstandigheden der zaak, van oordeel zijn dat het past aan beroepene een schadevergoeding toe te kennen van 864 fr., rekening houdende met de voormelde tekortkomingen;

Om deze redenen :

Het Arbeidsgerecht van Beroep te Antwerpen, Werkliedenkamer, alle andere en strijdige besluiten verwerpende, verklaart het beroep tijdig ingeleid, regelmatig in de vorm, ontvankelijk en gegrond; het eerste vonnis gedeeltelijk hervormende, veroordeelt beroepster, wegens ontijdige verbreking van het arbeidskontrakt, om aan beroepene te betalen een schadevergoeding van 864 fr.; verwijst elk der partijen in de helft der kosten van het geding.

Noot : Zie het in dit nummer opgenomen vonnis van het Arbeidsgerecht te Antwerpen dd. 21 juni 1960 dat bij bovenstaand arrest hervormd werd.

Dit arrest is belangrijk omdat het inzake kennisgeving en rechtvaardiging van afwezigheid wegens ziekte een rechtspraak heeft hervormd die sedert enkele tijd als vaststaand werd beschouwd, doch niet iedereen kon bevredigen. De vraag die zich stelt is de volgende : Dient de werknemer, zo hij ziek wordt, onmiddellijk zelf de werkgever te verwittigen en daarenboven een getuigschrift voor te brengen of is het integendeel de werkgever die zelf de nodige stappen moet doen om ingelicht te worden over de afwezigheid van het personeel ?

De vraag kan niet zonder meer beantwoord worden, daar verschillende mogelijkheden zich kunnen voordoen die de oplossing van dit probleem zullen beïnvloeden. Daarom acht ik het verkieslijk aan de hand van een concreet geval te vertrekken om aldus de gestelde vragen des te gemakkelijker te kunnen bespreken. Welk probleem diende door de Werkrechtersraad te Antwerpen beslecht te worden ?

Op 13 april 1959 rond het middaguur werd een arbeidster plots ziek op haar werk, zodat zij dit diende te verlaten. Drie dagen later stuurde zij aan haar werkgeefster een doktersattest op dat de vermelding bevatte dat deze vrouw wegens ziekte vermoedelijk tot 26 april 1959 werkonbekwaam zou zijn. Na het verstrijken van deze datum verscheen de arbeidster niet op haar werk en ook de daaropvolgende dagen bleef zij afwezig zonder enige verwittiging. Zij liet absoluut niets van zich horen.

Op 8 mei 1959 stuurde de werkgeefster ten slotte een brief waarin gezegd werd dat de arbeidster als ontslaggevend werd aangezien, daar zij na haar afwezigheid te hebben kunnen rechtvaardigen tot 26 april 1959 zonder verwittiging afwezig is gebleven vanaf die datum.

Hoe heeft het eerste vonnis op deze handelwijze gereageerd ?

Het Arbeidsgerecht is de stelling van de arbeidster bijgetreden, stelling die onjuist was, omdat zij de gestelde problemen niet behoorlijk heeft ontleed of onderzocht.

Het Arbeidsgerecht in eerste aanleg besliste dat de werkgeefster ten onrechte het geneeskundig getuigschrift, waarin vermeld stond dat de arbeidster op een bepaalde datum vermoedelijk zou hersteld zijn aldus heeft geïnterpreteerd dat, bij niet verschijnen na die datum, zij ongewettigd afwezig zou zijn. Immers, het stond, aldus het vonnis, de werkgeefster vrij in geval van twijfel, de arbeidster aan te manen een nieuw doktersattest voor te leggen of zelf een kontrolerende

geneesheer naar de woning van deze laatste te zenden. Het is inderdaad zo, dat de werknemer niet van ambtswege verplicht is een geneeskundig getuigschrift aan de werkgever voor te leggen. Er zijn trouwens vonnissen die terecht deze stelling hebben bekrachtigd. (Cfr. Arb. Dour, 5 juni 1958, Tijdschrift voor Sociaal Recht en van de Arbeidsgerechten, 1960, nr. 2, blz. 54).

De tegenovergestelde mening werd echter eveneens verdedigd en om geen moeilijkheden te hebben, werd soms door de werkgevers contractueel of door een reglement bepaald dat in geval van ziekte de werknemers gehouden waren binnen een bepaalde tijd een doktersgetuigschrift voor te leggen. Deze handelwijze werd als volkomen regelmatig aangezien en niet in strijd geacht met de Wet op het Bedienden- of Arbeidskontraakt. (Arb. Ber. Bergen, 4 okt. 1958, Tijdschrift voor Sociaal Recht en van de Arbeidsgerechten, 1960, nr. 2, bl. 52). (Arb. Charleroi, 2 juli 1957, Tijdschrift voor Sociaal Recht en van de Arbeidsgerechten, 1958, nr. 1, bl. 136).

Tot voor de uitvaardiging van de Wet van 20 juli 1960 op het gewaarborgd weekloon bestond geen enkele bepaling betreffende de verplichting van het voorleggen van een doktersgetuigschrift in geval van ziekte. Deze wet heeft thans in artikel 16 een ophefdering van de toestand gebracht. Het artikel bepaalt uitdrukkelijk dat de werknemer, enkel zo hij daartoe uitgenodigd wordt, een geneeskundig getuigschrift dient voor te leggen.

Maar wat hogergenoemd vonnis vooral uit het oog heeft verloren, is het onderscheid dat dient gemaakt tussen de plicht tot verwittiging van de werkgever in geval van een plotse afwezigheid van de werknemer en de verrechtvaardiging van deze afwezigheid door het passend getuigschrift of bewijsmiddel.

Indien de werknemer ingeval van ziekte dadelijk een doktersgetuigschrift naar de werkgever opstuurt, dan heeft hij twee zaken ineens gedaan; hij heeft zijn werkgever verwittigd en tevens heeft hij de reden van zijn afwezigheid op afdoende wijze gemotiveerd, maar het is niet noodzakelijk, en soms zelfs onmogelijk dat verwittiging en verrechtvaardiging op hetzelfde ogenblik plaatsgrijpen.

Dit is het geval in het geding waarover uitspraak werd gedaan. De werkgeefster heeft geenszins de ziekte op zichzelf willen betwisten of in twijfel getrokken, het enige wat zij verlangde was dat zij dadelijk zou in kennis gesteld en verwittigd worden van de onmogelijkheid waarin verweerster verkeerde om zich na de eerst bepaalde datum van afwezigheid terug op het werk aan te bieden. Na 26 april 1959, datum waarop de arbeidster normalerwijze het werk zou hebben dienen te hervatten, liet deze niets van zich horen, zodat de werkgeefster niet wist wat te doen en evenmin schikkingen kon treffen bij gebrek aan nadere inlichtingen. Het vonnis a quo komt er op neer de werkgever te verplichten zelf inlichtingen te gaan inwinnen over de afwezige personeelsleden. Dergelijke maatregel zou onlogisch en onbillijk zijn, alleen reeds ten gevolge van de moeilijkheden waarmede men vele mensen kan bereiken. Het druist inderdaad tegen alle regels van logica en billijkheid in de werkgevers te verplichten navraag te doen naar die personen die zich op een bepaald ogenblik niet op het werk aanbieden, niet wetend wat er met hen gebeurd is. Het komt de werknemer toe, wanneer hij door ziekte of door enige andere oorzaak belet is te werken, onmiddellijk de werkgever te verwittigen van zijn afwezigheid, alsmede van de daaraan verbonden reden, opdat onmiddellijk het werk zou kunnen geregeld worden,

derwijze dat de te treffen maatregelen de continuïteit der diensten kunnen verzekeren. Hoe zou in een moderne samenleving deze continuïteit kunnen verzekerd worden op doeltreffende wijze zo de werkgever eerst het initiatief zou moeten nemen om te informeren waar het personeel blijft na vastgesteld te hebben dat het niet op het werk is verschenen? Deze stelling die door het Arbeidsgerecht van Beroep voor de provincie Antwerpen werd gevolgd in het hierboven gepubliceerd arrest en die overeenstemt met de principes van logica en billijkheid werd onlangs in die zin door de wetgever vastgelegd in artikel 16 van de Wet van 20 juli 1960 op het gewaarborgd weekloon, dat bepaalt: «In geval van arbeidsongeschiktheid bepaald in artikel 15, dient de arbeider onmiddellijk zijn werkgever te verwittigen en van zijn arbeidsongeschiktheid te doen blijken. Desgevraagd legt hij een medisch attest voor.»

Duidelijker dan in dit artikel kan de wil van de wetgever niet weergegeven worden. Het behoort de werknemer in geval van werkonbekwaamheid onmiddellijk zijn patroon op de hoogte te stellen, terwijl het de werkgever is die, zo hij zulks verlangt, een geneeskundig getuigschrift dient te vragen. Beide toestanden dienen echter van meet af aan duidelijk onderscheiden te worden.

Het arrest van het Arbeidsgerecht van Beroep heeft tevens impliciet aangenomen dat na het verstrijken van de vermoedelijke of vast bepaalde datum van einde der afwezigheid, waarbij de werknemer niet in staat is te verschijnen op het werk, deze onmiddellijk zijn werkgever dient te verwittigen.

Ondanks dit arrest en de bepalingen van artikel 16 van de Wet van 20 juli 1960, heeft, tot onze grote verwondering, het Arbeidsgerecht te Antwerpen in een volledig gelijkaardige zaak zopas andermaal een vonnis geveld volgens de principes van zijn vroegere rechtspraak («Openluchtschool» t/ Stevens, 7 maart 1961, onuitgegeven).

W. Lambrechts,
Ass. Univ. Gent.

ARBEIDSGERECHT TE ANTWERPEN

Werkliedenkamer. — 21 juni 1960.

Rechtskundig Bijzitter: Mevr. Wostyn.

Ziekte. — Arbeider. — Verwittiging. — Bewijs door doktersgetuigschrift.

Uit het feit dat een doktersgetuigschrift de vermoedelijke datum van herstel vermeldt, mag de werkgever niet afleiden dat bij niet verschijnen na die datum de werknemer ongewettigd afwezig zou zijn. Het staat de werkgever vrij de werknemer aan te manen een nieuw doktersgetuigschrift voor te leggen.

Bollens t/ Van de Walle.

Overwegende dat aanlegster als arbeidster in dienst is geweest van verweerster van 28 augustus 1956 tegen een uurloon van 18 fr.;

Overwegende dat aanlegster aanvoert dat zij in de loop van maandag 13 april 1959 werkonbekwaam werd door ziekte en dit bleef tot en met 30 mei 1959;

Overwegende dat aanlegster aanvoert dat zij verweerster van haar ziekelijke toestand op de hoogte

bracht en trouwens een doktersattest aan verweerster liet geworden;

Overwegende dat aanlegster aanvoert dat niet-tegenstaande haar ziekelijke toestand verweerster haar bij aangetekend schrijven van 8 mei 1959 onmiddellijk heeft doorgezonden zonder vooropzeg noch vergoeding;

Dat verweerster namelijk aanvoerde dat het doktersattest slechts liep tot 26 april 1959 en dat zij aanlegster sinds die datum aanzag als zijnde afwezig zonder verrechtvaardiging;

Overwegende dat aanlegster aanvoert dat haar afwezigheid geenszins ongewettigd was;

Dat aanlegster trouwens een attest van haar mutualiteit voorlegt waaruit blijkt dat zij ziektevergoeding heeft genoten vanaf 14 april 1959 tot en met 30 mei 1959;

Overwegende dat er bijgevolg geen enkele twijfel kan bestaan over de ziekelijke toestand van aanlegster in de betrokken periode;

Dat het eveneens vaststaat dat verweerster op de hoogte was van de ziekelijke toestand van aanlegster zoals blijkt uit haar schrijven van 8 mei 1959;

Dat verweerster bijgevolg in strijd met artikel 28bis van de wet op de arbeidsovereenkomst der werklieden heeft gehandeld, door alsdan onmiddellijk door te zenden;

Overwegende dat verweerster ten onrechte afleidt uit het feit dat dokter De Cuyper vermoedde dat aanlegster op 26 april zou kunnen hersteld zijn, dat aanlegster sinds die datum ongewettigd afwezig zou zijn geweest;

Dat het verweerster immers vrij stond in geval van twijfel aanlegster aan te manen een nieuw doktersattest voor te leggen of zelf een controlerende geneesheer naar de woning van aanlegster te zenden om zich te vergewissen over de toestand van aanlegster;

Overwegende dat uit de voorgebrachte stukken van verweerster tevens blijkt dat zij op 11 mei 1959 een nieuw attest van dokter De Cuyper ontving waaruit bleek dat aanlegster vermoedelijk nog werkonbekwaam zou blijven tot 25 mei 1959;

Dat spijts dit nieuw attest verweerster haar beslissing van 8 mei niet heeft herzien;

Overwegende dat de ziekelijke toestand van aanlegster in de betrokken periode bewezen is, zodat de uitvoering van het contract regelmatig geschorst was;

Overwegende dat verweerster dan ook niet op 8 mei 1959 het contract onmiddellijk kon verbreken zonder vooropzeg noch vergoeding;

Dat de vordering er toe strekkende betaling te bekomen van een schadevergoeding gelijk aan het loon overeenstemmende met de duur van de niet nageleefde termijn van opzegging hetzij 96 uren aan 18 fr. dienvolgens gegrond voorkomt;

Om deze redenen :

Het Arbeidsgerechtigd van Antwerpen, alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, verklaart de eis ontvankelijk en gegrond, veroordeelt dienvolgens verweerster om aan aanlegster te betalen de som van 1.728 fr. ten titel van schadevergoeding, vermeerderd met de gerechtelijke intresten;

Verwijst verweerster in de kosten.

Noot: Zie het in dit nummer opgenomen arrest, dat huidig vonnis hervormt, gewezen door het Arbeidsgerechtigd van Beroep te Antwerpen, dd. 17 febr. 1961.

BIBLIOGRAPHIE

Nederland

Blanchi H., Strafsancties en geestelijke gezondheid. Inaug. rede Amsterdam, Noord-Hollandsche U.M.
Brouwer G. G., Lijfrente en lijfrenteclausule. Deventer, E.E. Kluwer. Fiscale monografieën. Onder red. van C. van Soest., J. de Willingen en M. A. Wisselink.

Couwenberg S. W., Het Nederlandse partijstelsel in toekomstperspectief. 's-Gravenhage, Pax.

Emmering Ed., De advocatuur. Een gids voor de praktijk. Deventer, E. E. Kluwer.

Engelen J. A. M., De betekenis van de ondernemingsraad. Nijmegen, Dekker & Van de Vegt.

Eykemans E. Th. M., De eigen aard van het canoniek recht en de herziening van de codex juris canonici. Inaug. rede. Nijmegen, Dekker & Van de Vegt.

Gedenkbboek van het 175-jarig bestaan van het genootschap Pro excolendo iure patrio. 1761-1961. Groningen, J.B. Wolters.

Grinten W. C. L. van der, en F. Hamelynck, De verplichtingen van de werkgever krachtens de verschillende sociale verzekeringswetten en de besluiten loonbelasting en commissarissenbelasting. — Alphen-aan-den-Rijn, N. Samsom, Losbl. in ringband.

Hermesdorf B. H. D., Schets der uitwendige geschiedenis van het Romeins recht. 4e dr. Nijmegen, Dekker & Van de Vegt.

Versteeg Th. A., Overzicht 35 van privaatrechtelijke uitspraken van de Hoge Raad. Gepubliceerd in het eerste halfjaar van 1960, 1039-1065. 's-Gravenhage, A. Jongbloed & Zoon.

Völlmar H. F. A., Het Nederlandse handels- en faillissementsrecht. Nieuwe, gecombineerde uitgave. — Haarlem, H. D. Tjeenk Willink & Zoon.

Vonk K., De verkeersvrijheid en de economie van verkeer en vervoer. Een bestek. Inaug. rede. Leiden, H. E. Stenfort Kroese.

Vuure A. van, De heerwet. Wet van 13 oktober 1950. Laatstelijk gewijzigd bij Wet van 31 maart 1960. Alphen-aan-den-Rijn, N. Samsom.

Wytzes H. C., Enkele beschouwingen inzake het groeiaandeel. Openbare les. Haarlem, De Erven, F. Bohn.

Zegel Kasse, De advocaat in zakformaat. Arnhem, Vuga-Boekerij, G. W. van der Wiel & Co.

Frankrijk

Allard R., Le Droit administratif du domaine public et de la voirie. Eyrolles.

Donnedieu De Vabres H., Les Principaux aspects de la politique criminelle moderne. Edit. Cujas.

Drancourt M., Une force inconnue, le crédit. Hachette.

Imbert J., Le Droit antique et ses prolongements modernes. Pres. Univ. de France.

Leauté, Garde à vue, expertise, action civile. Dalloz.

Le Goff M., Manuel de droit aérien, droit privé. Dalloz.

Liet-Veaux, Législation de la construction. Libr. Techniques.

Marguery, Initiation comptable et juridique à la direction des sociétés. Dunod.

Marquiset J., Les Droit naturels. Pres. Univ. de France.

Martin M., Tarif fiscal. Libr. Techniques.

Maslet J., La mathématique, la comptabilité et le droit patrimonial. Libr. Gén. de Droit et de Jurispr.

- Ollier Pierre-Dominique*, La responsabilité des père et mère. Libr. Gén. de Droit et de Jurispr.
- Stefani G. et Levasseur G.*, Droit pénal général et criminologie. Dalloz.
- Suy E.*, Sur la définition du droit des gens. Pedone.
- Travaux de la Commission de Réforme du code de commerce et du droit des sociétés.* 7° vol. Libr. Gén. de Droit et de Jurispr.
- Vignes J. B. Maurice*, Histoire des doctrines sur l'impôt en France. Libr. Gén. de Droit et de Jurispr.

Engeland

- Agnew D.*, Undercover Agent-Narcotics. Transworld. 1961.
- Atiyah P. S.*, An Introduction to the Law of Contract. Oxf. U.P. 1961.
- Cardozo B. N.*, The Nature of the Judicial Process. n. ed. Oxf. U.P. 1961.
- Criminal Case and Comment*, 1960. Ed. J. C. Smith, Sweet & M., 1961.
- Eddy J. P. & L. L. Loewe*, The New Law of Gaming and Betting. Butterworth, 1961.
- Edgerton H. W.*, Freedom in the Balance: Opinions Relating to Civil Liberties. Ed. E. Bontecou, Cornell U.P. Oxf. U.P. 1961.
- Guest A. G. (Ed.)*, Oxford Essays in Jurisprudence. Oxf. U.P. 1961.
- Heuston R. F. V. (Ed.)*, Essays in Constitutional Law. Stevens & Son. 1961.
- Hollander B.*, Colonial Justice. Bowes & B. 1961.
- Holloway D. R. Le B.*, A Probate Handbook. Solicitors' Law. 1961.
- Horn S.*, The Cabinet and Congress. Oxf. U.P. 1961.
- Kemp D. A. M. & M. S.*, The Quantum of Damages. Sweet & M. 1961.
- Local Government Handbook*. Liberal Pub. Dept. 1961.
- Macarthur Sir W.*, The Appin Murder and the Trial of James Stewart. J.M.P. 1960.
- McCloskey R. G.*, The American Supreme Court. Camb. U.P. 1961.
- Marshall O. R. (Ed.)*, The Faculty of Law at the University of Sheffield. Stevens & Sons. 1961.
- Nyland F.*, Stamp Duties. 2e. 2nd Suppt. Buttersworth. 1961.
- Oughton F.*, Ten Guineas a Day. J. Long. 1961.
- Terrell T. & K. E. Shelly*, Law of Patents. Sweet & M. 1961.
- Voluntary Organisations and the Law Relating to Lotteries and Gaming*. Nat. Council Soc. Service. 1960.
- Wilshere A. M.*, Criminal Procedure. Sweet & M. 1961.

Zwitserland

- Bloch Konrad*, Die Anwendung der Vorbehalts- (Ordrepublic-) Klausel bei Vollstreckung ausländischer Schiedsgerichtsurteile in der Schweiz.
- Delachaux Jean Louis*, Die Anknüpfung der Obligationen aus Delikt und Quasidelikt im internationalen Privatrecht. Zürich, Polygr. Verlag, 1961.
- Jaeger Carl*, La poursuite pour dettes et la faillite. Ed. de poche annotée. 8e éd. française par François Clerc, mise à jour au 1er novembre 1960. Neuchâtel, Delachaux & Niestlé, 1960.
- Kopp Paul*, Selbstverschuldete Arbeitslosigkeit nach Arbeitslosenversicherungsrecht, Winterthur, Keller, 1960.
- Nederer Werner*, Einführung in die allgemeinen Lehren des internationalen Privatrechts. 3 Aufl. Zürich, Polygr. Verlag. 1961.

Schmid, Annemarie, Kasimir Pfyffer und das Bürgerliche Gesetzbuch für den Kanton Luzern, Bern, Stämpfli, 1960.

Scharr Erwin, Römisches Privatrecht. Lateinisch und deutsch. Ausgew. übertr., erklärt und eingeleit. von E.S. Zürich, Stuttgart, Artemis-Verlag, 1961.

Stauffacher Werner, Schweizerisches Zivilgesetzbuch von 10 Dezember 1907 mit einschlägigen Nebengesetzen und Verordnungen, Mit Anmerkungen und Sachregister.

Streiff Ullin, Die Gemeindeorganisation mit Urnenabstimmung im Kanton Zürich, Aarau, Sauerländer, 1961.

Oostenrijk

Bolaffio Walter, Handbuch der gesetzlichen Bestimmungen für das Kraftfahrwesen. Hrsg. u. zsgst. v. Walter Bolaffio. Jurist. bearb. v. Hans Freundl u. Walter Rohringer, 5. verb. Aufl. Wien, Dressler, 1961.

Edlbacher Oskar, Das Anerbengesetz und die Vorschriften über die Aufhebung des reichsdeutschen Erbhof- und Landbewirtschaftungsrechtes. Mit d. amtl. Begründung zum Anerbengesetz, erl. Anmerkungen u. d. einschl. g. Rechtssprechung. Hrsg. v. Oskar Edlbacher. Wien, Manz, 1961.

Hämmerle Hermann, Handelsrecht. Systemat. dargest. Graz, Wien, Köln, Styria, 1958-60.

Heller Viktor, Das österreichische Fürsorgerecht. Die geltenden Rechtsgrundlagen, mit Anmerkungen u. Rechtsprechung, Zsgst. v. Viktor Heller u. Kurt Ringhofer. Wien, Österr. Gewerkschaftsbund 1961.

Jarosch Klaus, Das Schmerzensgeld in medizinischer und juristischer Sicht. Von Klaus Jarosch, Otto Müller, Jozef Piegler, Wien, Manz, 1960.

Klug Rudolf, Übersicht über die wichtigsten bei den Verwaltungsbehörden vorkommenden Straffälle, Zsgst. v. Rudolf Klug. Graz, Verl. Steiermärk. Landesdruckerei, 1960.

Naturordnung in Gesellschaft, Staat, Wirtschaft, Hrsg. v. Joseph Höffner, Alfred Verdross, Francesco Vito. Innsbruck, Wien, München, Tyrolia, 1961.

Nowak Albert, Sozialversicherungsrechtliche Entscheidungen, Hrsg. v. Albert Nowak u. Hellmut Teschner. Wien, Manz, 1960.

Duitsland

Adler Hans, Walther Düring u. Kurt Schmaltz, Rechnungslegung und Prüfung der Aktiengesellschaft. 3 Aufl. Erg. Bd. Stuttgart, Poeschel, 1961.

Altman Carl Heinz, Das öffentliche Auftragswesen. Grenzen d. fiskalischen Denkens. — Stuttgart, Schwab, 1960.

Becker W., Das Gesetz zum Schutze der arbeitenden Jugend. Hamm. Westf., Hoheneck-Verl. 1960.

Below K. H., Bürgerliches Recht. Allgem. Teil. Wiesbaden, Betriebswirtschaftl. Verl. Gabler, 1960.

Bull Hans-Joachim, Abhandlungen zum Zivilprozess. München u. Berlin, Beck, 1960.

Bull Hans-Joachim, Prozesshilfen, 2. neubearb. u. erw. Aufl. München u. Berlin, Beck, 1960.

Ehrenforth Werner, Wohn- und Siedlungsrecht. Wohnungs- u. Bauwesen, Miete, Siedlung. Kleingarten u. Landwirtschaft. Textsammlung mit Einf. Anm. u. Sachverz. 2. neubearb. Aufl. München u. Berlin, Beck, 1961.

Erler G. u. H. Kruse, Deutsches Atomenergierecht. Göttingen, Schwartz, 1960.

Forsthoff Ernst, Die Verfassungswidrigkeit der Zweig-

- stellensteuer. Rechtsgutachten. Köln, Berlin, München, Bonn, Heymann, 1960.
- Flume W.*, Grundfragen der Aktienrechtsreform. Düsseldorf, Verl. Handelsblatt, 1960.
- Faust Fritz*, Das Postdamer Abkommen und seine völkerrechtliche Bedeutung. 2. Aufl. Frankfurt a. M., Berlin, Metzner, 1960.
- Grossfeld Bernhard*, Die Privatstrafe, Ein Beitrag z. Schutz d. allgemeinen Persönlichkeitsrechts. — Frankfurt/M. Berlin, Metzner, 1961.
- Glanert Lothar*, Grundsätzliches zur Frage des Alkohols im Strassenverkehr aus der Sicht des Verkehrsrichters. Als Ms gedr. Hamburg 13 Bundesstrasse 45, Bund f. Alkoholfreien Verkehr e. V. 1960.
- Gollasch Felix*, Die öffentliche Verwaltung im Spannungsfeld der Gegenwart. Göttingen, Schwartz, 1960.
- Hampe Karl-Alexander*, Das Staatsangehörigkeitsrecht von Spanien, Portugal und Irland. Frankfurt a. M. Berlin, Metzner, 1960.
- Haniel Erich*, Regierungsbildung und Regierungskrisen in der Verfassungsentwicklung der französischen Vierten Republik. Tübingen, Mohr, 1961.
- Haselau Klaus*, Die Freiheit der Strasse als Rechtsproblem. Rechtsnatur d. Erlaubnisse u. Genehmigungen in d. Bundesrepublik Deutschland. Bad Godesberg, Kirschbaum, 1960.
- Kaiser J.*, Auslegungsgrundsätze im Steuerrecht. Berlin, Luchterhand, 1960.
- Ksoll Eberhard*, Familienrecht, Düsseldorf, Müller-Albrechts, 1960.
- Lauterbach Herbert u. Hans Podzun*, Die gesetzliche Unfallversicherung. 4. neubearb. Aufl. Bad Godesberg, Asgard. Verl. 1960.
- Lauterbach Herbert u. Ernst Wichenhagen*, Die Kindergeldgesetzgebung, Kommentar, 2 vollst. überarb. u. erw. Aufl. Köln, Berlin, Heymann, 1960.
- Nipperdey H. C.*, Wirtschaftsverfassung und Bundesverfassungsgericht. — Köln, Heyman, 1960.
- Raschhofer H.*, Das Selbstbestimmungsrecht, sein Ursprung und seine Bedeutung. Bonn, Bund d. Vertriebenen, 1959.
- Reinicke Hans-Eckart*, Der Landkreis und seine Funktion. Göttingen, Schwartz, 1960.
- Schlessmann K.*, Der Arbeitsvertrag. Abschluss u. Inhalt. München, Verl. Moderne Industrie. 1960.
- Schmatz H. u. W. Pöhler*, Das Gesetz über Arbeitsvermittlung und Arbeitslosenversicherung. Nachtr. 2. Berlin, E. Schmidt, 1960.
- Schrödter Hans*, Die verwaltungsrechtliche Entscheidung, Eine Anleitung f. Prüfung u. Praxis mit Klausuren f. d. grosse Staatsprüfung, Mit. e. Vorw. von Richard Naumann. Düsseldorf, Müller-Albrechts, 1961.
- Türke Joachim*, Demokratischer Zentralismus und kommunale Selbstverwaltung in der sowjetischen Besatzungszone Deutschlands. Göttingen, Schwartz, 1960.
- Wengler Wilhelm*, Die Kampfmassnahme im Arbeitsrecht. Rechtsvergleichende Erörterungen zum Urteil d. Bundesarbeitsgerichts vom 31-10-1958. Berlin u. Frankfurt/M. Vahlen, 1960.
- Zimmermann Siegfried*, Verwaltungsreform in Deutschland, Kiel, 1960.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Spreekbeurt door de Heer H. De Ceuster over « Aspecten van de Journalistiek »

Ten einde ook in 1961 het onderwerp der openingsrede in ere te houden, organiseerde de Vlaamse Conferentie op 23 maart een spreekbeurt over « Aspecten van de Journalistiek », door de Heer Herman De Ceuster, jurist, historicus en Voorzitter van de Belgische Persbond, afdeling Antwerpen-Limburg.

Deze causerie werd gehouden na een als « democratisch » aangekondigd avondmaal, dat plaats had in het Bouwcentrum. Menu en spreekbeurt waren van uitstekend gehalte, zodat de nieuwe formule de goedkeuring van de talrijke aanwezigen wegdroeg.

In zijn inleiding wees Dr. De Ceuster op zekere affiniteiten tussen de beroepen van advocaat en journalist, o.m. de verplichting tot het analytisch en kritisch behandelen van gegevens, en, door de buitenwereld, een oppervlakkig-pejoratieve beoordeling: de reactie van de man in de straat, die onbekend met de « keuken van het vak » zich door een geveinsde gering-schatting wil verweren tegen een soort instinctief vertrouwen. Zoals voor de advocaat die de menselijke natuur grondig leert kennen, loopt ook de journalist gevaar van koele levenswijsheid tot cynisme te komen.

In dat verband raakt de spreker het verwijt van « sensatie » aan dat wel eens tot de bladen gericht wordt. Er is een element van hypocrisie in de stelling dat in historische drama's en in fictie de menselijke passies haarfijn mogen ontleed worden, maar dat in het leven rondom ons de botsingen en tragedies met de mantel van Noach dienen bedekt.

De pers moet de spiegel kunnen zijn van het complete leven. Een juiste berichtgeving, ook al wordt ze op pakkende wijze voorgesteld, is altijd beter dan het van mond tot mond voortvertelde, oncontroleerbaar wordende praatje. Door bv. assisenzaken vrij uitvoerig te verslaan komt de krant ook tegemoet aan de bedoeling van de wetgever, dat de rechtspleging in volle openbaarheid zou geschieden. Niettemin kent ook de pers haar gesloten deuren. De wijze journalist zal weten waar de grens dient gesteld. De waarborg moet hier zijn het geweten en de beroepseer van de krantenman. Zo is het bekend dat berichten over zelfmoorden tot andere wanhoopssdaden leiden en in een gezonde journalistieke opvatting zal men met dergelijk nieuws zeer voorzichtig zijn. Nieuws in zijn ruimste betekenis blijft, spijt radio en televisie, de essentiële materie van de krant en het is nu eenmaal zo dat — om het scherp te zeggen — « de ondeugd nieuws is en de deugd niet ».

Men mag ook niet vergeten dat een dagblad een commerciële onderneming is. Het moet, althans tot op zekere hoogte, dat geven wat de lezer wenst. Het moet allereerst « blijven bestaan » en het kan maar blijven bestaan indien het verkocht wordt.

Onder geen voorwendsel nochtans mag de leugen gehuldigd worden. De bewuste onbeschaamde leugen komt in de kranten veel minder voor dan door buitenstaanders soms beweerd wordt. Wel sluipen er vaak onjuistheden en verkeerde berichten in. Dit is onvermijdelijk omdat alles zo snel moet gaan en de gegevens, wegens gebrek aan tijd, niet kunnen gecontroleerd worden.

De spreker ging verder met enkele losse beschouwingen over het perswezen in Vlaanderen. De Vlaamse bladen hebben sedert de oorlog een enorme sprong vooruit gemaakt wat betreft kwaliteit. Allereerst is de

technische uitrusting van de grote kranten ontzaglijk verbeterd. Zij staat vrijwel op Europees peil. Hypermoderne rotatiepersen, kleurendruk, de laatste snufjes op het gebied van foto-overseining vindt men zowel te Antwerpen en Brussel als te Frankfurt of Milaan.

Die modernisering heeft ook meegebracht dat een dagbladbedrijf in 1961 een zaak is geworden waar belangrijke kapitalen mee gemoeid zijn. De evolutie zou wel de doodsteek kunnen toebrengen aan de kleine provinciebladen. Reeds zijn er enkele opgeslorpt en men ziet in Vlaanderen nog een viertal grote krantenfirma's uitsteken. Die «concentratie» heeft het voordeel dat de «overlevende» bladen grote mogelijkheden hebben. Het nadeel is dat de diversiteit van democratische opinieuiting beperkt wordt. Dit soort geestelijke centralisatie is niet zonder gevaren.

Indien technisch-machinaal de Vlaamse pers een zeer behoorlijke figuur slaat, blijft het waar dat de algemene kwaliteit van de Vlaamse bladen, qua inhoud en vormgeving, nog veel te wensen overlaat. Men hoeft slechts de Nederlandse bladen naast de onze te leggen om dit te beseffen.

Ook hier is er echter een merkelijke vooruitgang waar te nemen. Veel zal afhangen van de rekrutering van het personeel der redakties. In het verleden placht dit vrij lukraak te geschieden. Het aantal vakkundig geschoolde journalisten is te klein. Bekwame krantenmensen kunnen overigens slechts aangetrokken worden indien een adequate salariering en promotiemogelijkheden het vooruitzicht openen op een gepaste levenscarrière. De direkties der bladen hebben tot dusver de neiging gehad met veel ondernemingslust in machines en technische hulpmiddelen te investeren, maar veel minder in het «menselijk kapitaal» dat even belangrijk is. Een moderne redaktie moet althans een minimum van universitair gediplomeerden omvatten, maar dan moeten hun ook de perspectieven van een loopbaan geboden worden die zij als academici kunnen verwachten.

De Vlaamse journalistieke bezetting is na de oorlog haast volkomen hernieuwd. Het zijn meestal jonge mensen die thans in de kranten schrijven. Zij zijn gevoelig aan de atmosfeer van dit decennium, waar een grote progressistische adem doorgaat. Zij strijden voor een statuut van de journalist en een erkenning van het beroep. Maar hun dynamiek is niet alleen gericht op legitieme beroepsbelangen en materiële verbetering van hun positie. Zij zijn er zich van bewust dat de pers van een land een graadmeter van cultuur is. Zij willen er toe bijdragen dat Vlaanderen de kranten krijgt die beantwoorden aan de huidige ontplooiing van ons volksdeel. Zij wensen ook nauwer contact met Nederlandse journalisten in het belang van de eenheid onze gemeenschappelijke beschaving in het Europese domein.

Tot slot dankte Dr. De Ceuster de Vlaamse Conferentie der Balie voor de gelegenheid die hem gegeven was om voor een belangrijk komponent der intellectuele

elite te hebben kunnen aantonen hoezeer ook in journalistenmilieu's de vraagstukken der toekomst de belangstelling gaande houden.

I. De Weerd

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift van de Vrederechters : jrg. 1961 - nr. 1 :

J. Nijs, Over de nieuwe wetgeving tot beperking der pachtprizen.

Tijdschrift voor Gemeenterecht : jrg. 1961 - nr. 3 :

Belastingen. — Gemeenterecht. — Goederen. — Intercommunale vereniging. — Lager onderwijs.

Nederlands Juristenblad : jrg. 1961 - nr. 14 :

J. Fränkel, Materieelrechtelijke en processuele aspecten der zaak-Eichmann. — J. H. Peter, De verhouding van gouverneur, procureur-generaal en Hof van Justitie van Nederlands Nieuw-Guinea.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie : jrg. 1961 - nr. 4671 :

R. J. Polak, De nieuwe «Hofman» en het systeem der verbintenissen (VII, slot). — J. Klein, Lijfrente en huwelijksgemeenschap.

Recueil Général de l'enregistrement et du Notariat : jrg. 1961 - nr. 20321 à 20324 :

Le droit d'enregistrement sur les partages et les cessions entre copropriétaires. — Taxe de transmission. — Taxe de facture sur les contrats d'entreprise. — Prescription.

Revue Administrative : jrg. 1961 - nr. 79 :

G. Langrod, La science de l'Administration publique en France au 19e et au 20e siècle. I. Aperçu historique et état actuel. — P. Carcelle et G. Mas, Le contrôleur financier. — M. Denieul, Le Cardinal de Retz et la vie publique française d'autrefois et d'aujourd'hui (II).

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités : jrg. 1961 - nr. 2 :

Rechtspraak.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"